

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

ДИПЛОМНА РОБОТА

Магістр

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова та література (англійська))

на тему: **Методика формування англомовної лексичної
компетентності в усному мовленні учнів профільних класів за
допомогою веб-ресурсів**

ДРСОА.017052.01.11

Виконала: студентка 2-го курсу
група СОАм-21-1

А. О. Рудяк

Керівник
канд. пед. наук, доц.

О. В. Мартинюк

До захисту допускаю:
Зав. кафедри іншомовної освіти і
міжкультурної комунікації
д-р пед. наук, проф.

_____ 2022 р.

Н. М. Бідюк

АНОТАЦІЯ

Рудяк А.О. Методика формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні учнів профільних класів за допомогою веб-ресурсів. Дипломна робота магістра.

Дипломна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 Середня освіта (Мова та література (англійська)). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. пед. наук. доц. Мартинюк О.В. – Хмельницький 2022.

Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок, із них – 85 сторінок основного тексту. Робота містить 3 додатки та 74 джерел посилань.

Ключові слова: англомовна лексична компетентність, усне мовлення, веб-ресурси, лексичні навички.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню проблеми оволодіння лексичними навичками в усному мовленні учнів профільних класів на основі веб-ресурсів.

У роботі проаналізовано сутність, поетапність формування та основні складові англомовної лексичної компетентності; розглянуто типи освітніх веб-ресурсів, які доцільно використовувати для формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні учнів профільних класів; розроблено систему вправ на основі веб-ресурсів для формування лексичних навичок в усному мовленні учнів 10-го класу; експериментально перевірено ефективність розробленої автентичної системи вправ на уроках англійської мови.

Підпис автора

Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Rudiak A.O. Methods of Developing Specialized High School Students' English Lexical Competence in Oral Speech Using Web Resources. Master's thesis.

Thesis for acquiring Master's degree in specialty 014.02 Secondary education (Language and Literature (English)). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Pedagogics), Assoc. Professor Martyniuk O. V. – Khmelnytskyi, 2022.

The paper consists of 99 pages, the main text comprising 85 pages. The work contains 3 appendices and 74 cited sources.

Keywords: English lexical competence, oral speech, web resources, lexical skills.

The master's thesis is devoted to the study of the problem of mastering lexical skills in the oral speech of specialized high school students based on web resources.

The work analyzes the essence, stages of development and main components of English lexical competence. The types of educational web resources that are expedient to use for the development of English lexical competence in the oral speech of specialized high school students are considered. The system of exercises based on web resources was developed for the formation of lexical skills in the oral speech of 10th grade students; the effectiveness of the developed authentic system of exercises was experimentally verified in the English language lessons.

Author's signature

the date of the work submission to defence

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	7
1 Теоретичні основи формування англомовної лексичної компетентності в учнів профільних класів на основі використання веб-ресурсів.....	10
1.1 Сутність та поетапність формування англомовної лексичної компетентності під час вивчення англійської мови в школі.....	10
1.2 Особливості формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні.....	17
1.2.1 Функції, методика навчання та особливості діалогічного мовлення	22
1.2.2 Основні компоненти, функції та методика навчання монологічного мовлення	29
1.3 Проблеми оволодіння лексичними навичками на заняттях з англійської мови в учнів профільних класів.....	35
1.4 Використання веб-ресурсів під час формування англомовної лексичної компетентності в учнів профільних класів.....	41
2 Дослідно-експериментальна робота з формування англомовної лексичної компетентності в учнів профільних класів за допомогою веб-ресурсів	47
2.1 Веб-ресурси для розвитку лексичних навичок в усному мовленні в учнів профільних класів	47
2.2 Авторська система вправ з використанням веб-ресурсів для формування лексичної компетентності в учнів профільного класу.....	57
2.3 Підсумки експерименту з впровадження системи вправ, розробленої на освітніх веб-ресурсах для формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні.....	69
2.4 Рекомендації з впровадження системи вправ на основі веб-ресурсів для удосконалення традиційної методики формування лексичної	

компетентності.....	80
Висновки	83
Перелік джерел посилань.....	86
Додаток А Система вправ для етапу семантизації лексичних одиниць.....	92
Додаток Б Система вправ для етапу автоматизації вживання лексичних одиниць.....	94
Додаток В Система вправ для етапу вживання лексичних одиниць.....	97

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У зв'язку з ситуацією в світі та в Україні майже всі школи перейшли в режим дистанційного навчання, що вимагає впровадження та застосування нових типів завдання, які створенні на різних онлайн платформах. Таким чином, перед вчителями постає проблема нестачі інформації про необхідні веб-ресурси, які можливо поєднувати з матеріалом базових підручників під час формування англомовної лексичної компетентності в говорінні. Звичайно, є велика кількість різноманітних мобільних додатків чи веб-сайтів, але ефективних веб-ресурсів з можливістю самостійного створення тематичного контенту для учнів профільних класів існує не так багато.

Дослідженню методики формування англомовної лексичної компетентності в говорінні за допомогою веб-ресурсів було присвячено не так багато досліджень. Однак серед тих, хто зробив важливий внесок під час аналізу цього питання, варто виділити: Дж. Тракслер (J. Traxler), П. Натіон (P. Nation), В. Кук (V. Cook), О. А. Кучеренко, М. Кларк (M. Clark). Аналіз розвитку англомовної лексичної компетентності в говорінні досліджували такі вчені як: Н. Андерсон, А. Л. Мірошниченко, Ф. С. Бацевич, М. Б. Кумпан, В. Г. Редько. Новітні методики навчання за допомогою онлайн технологій вивчали такі лінгвісти: С. В. Баранова, О. М. Альошина, І. М. Дичківська.

Обмежена кількість інформації про освітні веб-ресурси, що дають можливість самостійно створювати завдання для учнів, та недостатня розробленість практичних завдань на їх основі зумовили вибір теми дослідження «Методика формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні учнів профільних класів за допомогою веб-ресурсів».

Об'єктом дослідження є процес формування англомовної лексичної компетентності в учнів профільних класів закладів загальної середньої освіти.

Предметом дослідження є авторська система вправ, розроблена на основі навчальних веб-ресурсів для формування англомовної лексичної компетентності в говорінні для учнів профільних класів.

Мета дослідження полягає в удосконаленні методики формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні учнів профільних класів закладів загальної середньої освіти на основі використання навчальних веб-ресурсів, розробці та експериментальній перевірці ефективності системи лексичних вправ для використання на уроках англійської мови для учнів профільних класів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сутність, етапи формування та основні складові англомовної лексичної компетентності.
2. Розглянути типи освітніх веб-ресурсів, які доцільно використовувати для формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні учнів профільних класів.
3. Розробити систему лексичних вправ на основі веб-ресурсів та експериментально перевірити ефективність її впровадження на уроках англійської мови у профільному класі.
4. Сформулювати методичні рекомендації щодо вдосконалення методики формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні за допомогою веб-ресурсів на заняттях з англійської мови в учнів профільних класів.

Вирішення поставлених завдань вимагало застосування наступних методів дослідження: на початковому етапі було використано методи аналізу та синтезу під час вивчення та розгляду зарубіжної та вітчизняної наукової літератури з теми дослідження, далі був застосований метод порівняння для чіткого трактування знань учнів на початку та в кінці дослідження, а також був використаний метод педагогічного систематичного спостереження за успіхами

учнів в удосконаленні навичок говоріння, і основним методом став педагогічний експеримент, який дозволив нам перевірити правильність нашої гіпотези та результативності впроваджені системи вправ для учнів профільних класів.

Практична цінність отриманих результатів полягає в розробці автентичної системи вправ на платформах різних освітніх веб-ресурсів для формування лексичної компетентності в усному мовленні та в можливості подальшого застосування їх в навчальному процесі для учнів профільних класів, а також у застосуванні отриманих результатів дослідження в подальших наукових працях, курсових, дипломних роботах та в діяльності закладів загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження відбулась на XI Міжнародному науково-методологічному Інтернет-семінарі «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Хмельницький 2022). Результати проведеного дослідження були опубліковані в збірці праць «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів».

Структура роботи. Магістерська дипломна робота складається з вступу, першого та другого розділів, списку використаних джерел (74 найменувань з яких 41 видання іноземною мовою) та з додатків. Повний обсяг роботи складає 99 сторінок, а з них 85 сторінок основного тексту.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-РЕСУРСІВ

1.1. Сутність та поетапність формування лексичної компетентності під час вивчення англійської мови в школі

Вивчення лексичної компетентності то основних способів її формування набуло актуальності за останні 30 років. Однак, цей аспект мови не завжди був в пріоритеті для дослідників і розробників навчальних програм. Тільки з плином часу та технологічним прогресом все змінилось, тоді дослідники нарешті усвідомили роль, яку лексична компетентність відіграє у процесі вивчення та викладання іноземної мови. Наукові дискусії породили значну кількість теоретичних та емпіричних досліджень в цій області, і як наслідок сформувався широкий спектр понять та термінології. Вчені відзначають, що лексика є важливим компонентом у засвоєнні мови. Учні, в яких лексичний рівень володіння іноземною мовою є низьким відчують труднощі та розчарування, оскільки вони не можуть передати те, що хочуть коли говорять чи пишуть. Тобто, можна обходитися без граматики, а ось без лексики не обійтися. Проте, все можливо скоригувати та виправити, працюючи і систематично підвищуючи лексичну компетентність. Широкий словниковий запас полегшує удосконалення навичок аудіювання, говоріння, читання та письма.

Лексична компетентність є важливим компонентом у формуванні іншомовної комунікативної компетентності. Лексичну компетентність можна реалізувати прямо або опосередковано. Як правило, формування відбувається поетапно, спочатку вводячи в навчальний процес систему вправ у поєднанні зі змістовими та ситуативними властивостями комунікативної взаємодії. Лексичні навички варто розглядати як життєво важливу складову змісту навчання англійської мови. Навички вживання та правильного інтуїтивного розуміння

значення слів в іншомовній лексиці, а також вміння вірно підібрати слова відповідно до контексту називають лексичними навичками [21, с. 191-194].

Лексична компетентність – це здатність людини розуміти мову та відтворювати її користуючись різними знаннями та навичками. Отже, ЛК слід вважати лексичні знання, вміння використовувати лексику в усному та писемному мовленні. Насамперед, її реалізація відбувається через розвиток умінь і навичок з базових видів мовленнєвої діяльності, читання, аудіювання, письмо та говоріння.

По-перше, формування лексичної компетентності варто розпочинати вивчивши вимову та написання слів. Спочатку, учень повинен ознайомитись із будовою слова, знати його найпоширеніші похідні та флексійні форми та вміти розрізняти морфеми слова. Таким чином, важливо засвоїти синтаксичний взаємозв'язок слів у словосполученнях та реченнях. Крім того, необхідно засвоїти, прагматичне, емоційне та порівняльне значення цього слова, а також лексичні взаємозв'язки слів: антоніми, синоніми та гіпоніми [19, с. 79-83].

Виділяють наступні етапи формування англомовної лексичної компетентності в учнів:

- етап семантизації, або ознайомлення, де учень вперше бачить нові слова, вивчає правильну вимову та написання, а також намагається запам'ятати нові слова. Цей етап є одним із найважливіших, адже від того, як учень вивчить слово залежить подальше володіння новим тематичним вокабуляром;

- етап автоматизації, тобто на даному етапі учень вчиться використовувати нові слова в різних типах вправ, щоб краще засвоїти. Чим більше відпрацюють тематичну лексику, тим краще учень зрозуміє коли і як її можна використовувати;

- етап вживання, коли учень ознайомився з новим словом, відпрацював його правильну вимову та написання, може пояснити значення лексеми, вміє вживати слово незалежно від контексту. Пройшовши всі попередні етапи, учень може вільно використовувати слово, адже він добре його вивчив.

Мовна компетентність складається з наступних компонентів: граматики (синтаксис, морфологія); лексики (словотвір та лексичні зв'язки); фонетики, фонологію (орфографія та орфофонія); дискурсу (мовні норми будови тексту). Тобто, саме слово, яке людина вивчила не містить елементів сформованості лексичної компетентності. Загальноєвропейські рекомендації стверджують, що лексична компетентність пов'язана з усіма іншими компетентностями, а саме: граматичною, фонологічною, прагматичною, семантичною, орфографічною та орфографічною.

Одним із компонентів ЛК є загальна мовна здатність або обізнаність, які пов'язані із взаємодією граматики, лексики та фонетики, а також мовна кмітливість учня - вміння підсумовувати результати спостережень у вигляді словесних і схематичних правил, вміння контролювати доречне та правильне вживання слів під час спілкування [26, с.224] Лексику потрібно вивчати не тільки, щоб просто знати, а щоб використовувати її в процесі комунікації у поєднанні з іншими засобами: граматичними, фонетичними та невербальними.

Лексичні знання – це результат оволодіння лексичною системою у свідомості учнів під виглядом правил використання такої системи та її понять. До лексичних знань відносять: правила словотворення (складання слів тощо); усні та письмові форми слова; основні поняття, що пов'язані з будовою слова: корінь, суфікс та префікс; синтаксичне та лексичне значення слова; семантика лексичних одиниць (денотативне і конотативне значення); цінність слова або його здатність мати антоніми, синоніми, омоніми, пароніми, стилістичне та соціокультурне забарвлення; відмінності або подібності в лексичних системах англійської та рідної мов; а також типи словників [29, с.22].

Звертаючи увагу на те, що словниковий запас може формуватися прямо або опосередковано. При прямому методі навчання учні виконують спеціально складені вправи та завдання для розвитку словникового запасу. Мовні вправи, які формують в учнів навички словотворення і словозміни, позитивно впливають на розвиток мовних навичок. Тобто, доцільно накопичувати та

поповнювати словниковий запас шляхом виконання спеціальних вправ, оскільки лексичні вправи є одним із форми комунікативної діяльності. При опосередкованому вивченні лексики учень зосереджується на іншій формі діяльності, наприклад на читанні або аудіюванні, і водночас непомітно для себе засвоює нові слова. При формуванні лексичної компетенції учнів слід приділяти більше уваги опосередкованому методу оволодіння словниковим запасом [31, с.3-8].

Головними завданнями при оволодінні словниковим запасом для послідовного відтворення його в мовленні є: знаходження значення слова (ознайомлення з поняттям); правильна артикуляція (опанування фонетичної форми слова), словосполучення за граматичними нормами та семантичною складністю та активізація слів у мовленні, формування висловлювання. Таким чином, метою формування англомовної лексичної компетентності учнів є сукупність сформованих продуктивно-рецептивних лексичних навичок. Вважається, що формування цих навичок є метою вивчення лексичного матеріалу. Результативність в оволодінні даними навичками повністю залежить від умінь учня спостерігати, зрівнювати та аналізувати різні мовні явища, умінь здогадуватися про значення слова не враховуючи контекст, а також умінь працювати з різними словниками.

Активний лексичний мінімум – лексичний матеріал, без якого людина не може вільно розуміти та спілкуватися з іншими людьми в різних формах мовленнєвої діяльності [57, с.23]. Він утворюється в результаті вивчення та вживання в усному мовленні. Однак активний запас лексичного мінімуму обмежений. Пасивний лексичний мінімум – словниковий запас, необхідний лише для розуміння в усному мовленні; він є набагато більшим за активний лексичний мінімум [57, с.23].

Вибір того чи іншого засобу впровадження нових лексичних одиниць до словникового складу визначається природою лексичної одиниці, змістом думки, яку вона передає, рівнем вивчення, рівнем мовної підготовки учнів. При

введенні в розмову нових слів використовуються наочні засоби для конкретизації словесних уявлень. Під час формування лексичних навичок головний акцент приділяється аналізу учнями лексичних одиниць. Для досягнення цієї мети використовуються такі методи: пояснення іноземною мовою та переклад, вигадування різних комунікативних ситуацій, де можна застосувати лексику, наведення прикладів.

Насамперед, формування англомовної лексичної компетентності спрямоване на засвоєння загальноосвітніх знань. Отже, вивчення словникового запасу – це один із найефективніших засобів оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності. Англомовна комунікативна компетентність – це сукупність знань, навичок і вмінь, які дають можливість спілкуватись на різних рівнях з людьми інших національностей.

Серед лінгвістів існує одна з найбільш загальноприйнята точка зору, що засвоєння словникового запасу відбувається впродовж усього розвитку людини. Адже чим більше часу проходить, тим більше слів поповнюють лексичний запас людини. Основна ідея полягає в тому, що знання лексики формується в певному ієрархічному порядку: від часткового до цілковитого розуміння, глибина знань та від сприйняття до продуктивності [63, с.477].

Перший рівень відноситься до розміру, або обсягу словникового запасу. Мається на увазі, що учень спочатку намагається розпізнавати слова, а далі проходить через кілька етапів від часткового до цілковитого рівня розуміння слова, що призводить до розширення бази знань учня. Проте обсяг словникового запасу не може виступати єдиним критерієм того, що учень володіє на достатньо високому рівні АЛК. У цьому контексті другий і третій рівні будуть набувати більшого значення. Другий рівень, глибина знань, стосується зв'язку слова з іншими словами в лексиконі. Відношення між словами можуть бути парадигматичними (антонімія, синонімія, гіпонімія) або синтагматичними [64, с.218]. Учневі мало знати слова, потрібно ще правильно вживати його з іншими лексичними одиницями. Третій рівень, від сприйняття

до продуктивності, стосується безпосередньо рівня оволодіння активним словниковим запасом, що відображено в творчих здібностях учня. Пасивний словниковий запас, очевидно, більший за обсягом, оскільки він стосується лише здатності розуміти лексичну одиницю. З іншого боку, активна лексика передбачає вміння використовувати лексичну одиницю в мовленні. У розглянутих вище рівнях лексичної компетентності завжди присутні два рівня: обсяг словникового запасу та глибина знання лексики [67, с.77-89].

Обсяг словникового запасу часто характеризується як розмір словникового запасу або кількість слів, які людина знає, і є одним із основних способів визначити рівень володіння лексичною компетентністю. Розмір словникового запасу тісно пов'язаний з трьома питаннями: 1) Скільки всього слів у мові, що вивчається? 2) Скільки слів знає носій мови?; 3) Який словниковий запас потрібен людині, яка вивчає другу мову? Однак, англійська мова містить велику кількість слів, тому навіть носієві англійської мови важко знати та розуміти абсолютно всю лексику. Вважається, що для успішного опанування лексичною компетентністю на високому рівні достатньо знати понад 6000 слів .

Глибина знання лексики – це інший спосіб опису лексичної компетентності, який полягає в тому, щоб визначити, наскільки добре людині відоме конкретне слово. В контексті лексичної компетентності, професор Пол Мієра (Paul Mier) розглядав глибину знань як взаємодію між окремими словами, а саму глибину розглядав як організацію слів в межах розмови [37, с.178]. За його словами, глибина знання лексики, яку він називає «організацією», стосується зв'язку, який слово може мати з іншими словами в мові. Базуючись на запропонованих визначеннях Пола Мієра (Paul Mier) було визначено три типи відношень до слова: парадигматичний (синонімія, антонімія, гіпонім), синтагматичний (співставлення) та аналітичний (один аспект значення) [34, с.241].

Традиційно дослідники, які досліджують лексичну компетентність, зосереджуються на вимірюванні обсягу словникового запасу. Для його оцінки розроблено різноманітні заходи. Спочатку словниковий запас вимірювали за допомогою двох різко протилежних методів: словниково-вибірковий метод та метод частотної вибірки [72, с.306-316]. Словниково-вибірковий метод полягав у тому, що слова брали зі словника, а потім оцінювали розмір словникового запасу людини шляхом множення кількості відомих слів на співвідношення, яке має вибірка слів до загальної кількості слів у словнику. Але цей метод не був успішним, оскільки передбачуваний словниковий запас значною мірою залежав від розміру словника та визначення слова в словнику. І як наслідок, лексичні дослідження схилилися до використання методу частотної вибірки як альтернативи для відбору тестових завдань для вимірювання розміру словникового запасу.

Відомий лінгвіст Ніколай Андерсон (Nikolai Anderson) стверджував, що частота – це характеристика слова, яка, ймовірно, дуже сильно пов'язана з шансами, що слово вже нам відоме. Тобто слова, які зустрічаються частіше, будуть засвоєні раніше, так що знання учня слів на даному частотному рівні відображає їх загальний обсяг словникового запасу [68, с.81-84]. Ще одна важлива річ, яку слід враховувати, це формат тесту, який слід використовувати для визначення лексичної компетентності. Одним із форматів є тест, який використовують під час контрольних робіт. Цей формат дозволяє перевірити велику кількість слів за короткий проміжок часу.

Іншим тестом для вимірювання обсягу словникового запасу є тест рівня словникового запасу, розроблений вченим лінгвістом Полом Натіоном (Paul Nation). Замість того, щоб давати єдину оцінку загального обсягу словникового запасу, він визначає знання слів на п'яти рівнях: 1.) 2000 слів, пов'язаних із основною повсякденною усною мовою; 2) 3000 слів, пов'язаних зі словами, необхідними для початку читання автентичних текстів іншою мовою; 3) 5000 слів, пов'язаних зі словами, необхідними для читання автентичних текстів; 4)

10 000 слів, пов'язаних зі словами, необхідними для навчання в університеті; 5) спеціальний рівень під назвою «Університетський рівень слів», що стосується академічних слів у педагогічному контексті. Обидва тести на визначення обсягу словникового запасу були прийняті низкою дослідників як придатні для вимірювання обсягу словникового запасу з точки зору надійності [70, с.76].

Особливості формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні

Опанування навичок усного мовлення є необхідною частиною вивчення іноземною мови. Вміння спілкуватися є важливим компонентом змісту навчальної програми та результатів навчання. Однак для багатьох вчителів англійської мови навчання розмовної англійської мови залишається складним завданням, адже говоріння є складним явищем, оскільки учні залучені до швидкого та динамічного процесу, що включає виконання різних речей одночасно. Щоб бути компетентними, учні повинні поєднувати різні знання, процеси та навички; потрібно враховувати соціальні та культурні складові мовлення; відповідники, які будуть зрозумілими для їхніх співрозмовників, а також на мікрорівні слідкувати за реакціями та відповідати на усі висловлювання. Компетентні мовці повинні водночас бути слухачами, які зможуть враховувати взаємодію та непередбачувану динаміку мовлення.

Усне мовлення – це форма вербальної комунікації, за допомогою якої здійснюється обмін інформацією засобами мови, встановлюється контакт і розуміння між учасниками розмови, відповідно до комунікативного наміру обох людей [1, с.242-247]. Основним завданням під час навчання навичкам говоріння є здатність учня комунікувати з носіями мови без проблем. Навчати усному мовленню означає, що вчитель навчає учнів: вимовляти звуки англійської мови та звукову модель, використовувати слово та речення, схему інтонації наголосу та ритм, вибрати відповідні слова та речення відповідно до належної ситуації, організувати свої думки в логічну послідовність,

використовувати мову як засіб вираження оцінок і суджень, використовувати мову швидко та впевнено. Щоб правильно навчити учнів володіти навичками в говорінні, необхідно знати структуру мовлення, володіти засобами навчання іншомовного мовлення, враховувати послідовність оволодіння формами мовлення (діалогом і монологом), а також володіти прийомами їх навчання, в залежності від їх характеристик.

У шкільній програмі велика увага приділяється викладанню англійської мови та навчанню граматики, лексики, вимови та говорінню. Однак, як усвідомили багато учнів, які мали досвід спілкування іноземною мовою поза школою, таких знань недостатньо для того, щоб спілкуватись вільно англійською мовою. Як додатково, учням необхідно навчитися використовувати потрібні знання шляхом використання лексики в різних контекстах та навчальних ситуаціях. Учням потрібно більше практики, щоб розвивати мовленнєві навички в шкільному середовищі [8, с.352].

Виділяють чотири категорії основних мовленнєвих навичок: функція мовлення, вимова, керування дискурсом та навички організації дискурсу. Під навичками вимови мається на увазі, що учні можуть ставити наголос, щоб зробити акцент на значенні слова та використати відповідну інтонацію; артикулювати та змішувати звуки мови (створювати різні діалекти та акценти).

Деякі з дослідників стверджують, що в світлі широкого використання англійської мови як міжнародної мови, вчителям та учням необхідно відійти від норм, які призначені для носіїв мови та почати звертати увагу на справжню розмовну мову з усіма її виключеннями. Навички мовленнєвої функції дозволяють учням виконувати комунікативну функцію або мовленнєвий акт (запитувати дозволу, висловлювати згоду, пояснювати причини, давати інструкції, пропонувати поради або описувати процес) [14, с.89]. Важливим моментом мовленнєвих функцій є те, що учні повинні знати про відповідне використання лексеми в різних культурних контекстах. Наприклад, потрібно

враховувати статус, маркери ввічливості або вік, адже вони можуть бути важливими для ефективного спілкування.

Керування дискурсом полягає в регулюванні мовлення під час взаємодії з співрозмовником (на початку розмови або під час роз'яснення значення конкретних слів). Керування дискурсом є важливою навичкою, адже є частиною природного мовлення і характеризується, як спонтанний двосторонній процес. Хоча навички взаємодії певною мірою збігаються з навичками мовленнєвої функції, вони несуть більше регулюючу ціль, дозволяючи мовцям створювати, домовлятися та перенаправляти дискурс в потрібне русло. Ці навички передбачають і розпізнають, що мовці намагаються донести один до одного, враховуючи при цьому невербальні підказки, такі як мова тіла [23, с.285]. Отже, учням потрібна практика таких навичок, як дотримання черги під час розмови або так званої культури спілкування, а також управління темпом, щоб ініціювати, підтримувати та вести розмову.

Навички організації дискурсу стосуються здатності керувати розгортанням розмови, включаючи здатність передбачати, яку тему будуть обговорювати, які інші аспекти можуть взяти до уваги, а також знати, як правильно вибрати потрібну граматику та лексику, щоб був логічний зв'язок з контекстом розмови. Логічний зв'язок створюється когнітивно за допомогою набутих учнем лексичних знань, що стосуються певної області. Це відбувається за допомогою таких засобів, як лексикалізація з використанням схожої лексики та повторенні лексем, подачі граматичних сигналів обробки [24, с.20]. Логічність означає побудову тексту таким чином, щоб він був одним цілим, для цього використовують засоби сполучення чи з'єднання, або вказівні вирази, які відмічають доповнення чи зміни в повідомленні. З наведеної вище інформації стає зрозумілим, що говоріння є динамічним психолінгвістичним процесом, який включає складні когнітивні, лінгвістичні та моторні навички.

Мова зобов'язує мовця брати участь у різних процесах, які мають структуру, форму, значення та зміст. В зв'язку з цим, можна виділити три

компоненти, які безпосередньо беруть участь у створенні мовлення: концептуальна підготовка, артикуляція та формулювання. Четвертим компонентом є самоконтроль, який домінує над іншими трьома компонентами.

Концептуальна підготовка – це те, з чого починається мовлення. Мовці обирають тему або приєднуються до розмови, що вже почалась, використовуючи свої знання. Якщо говорити про тих, хто вивчає мову, концептуальна підготовка стосується того, скільки учні вже знають і розуміють та яка в них соціокультурна обізнаність.

Артикуляція наділяє фізіологічними навичками, які тісно пов'язані з пам'яттю та обробкою інформації. Артикуляційна система повинна бути готовою для відтворення звуків за допомогою контролю групи м'язів (голосового тракту, гортані та легенів). Для людей, як вільно розмовляють англійською мовою, артикуляція є автоматизованою, що дозволяє їм маніпулювати значенням слів і привертати увагу до них через розподіл наголосу та інтонації в різних точках мовного потоку [39, с.243]. Для тих, хто вивчає англійську мову, а особливо для початківців, артикуляція може бути дуже складною і спровокувати неабиякі складнощі з подальшим вивченням. Адже щоб довести навички говоріння до автоматизації потрібно чимало сил та часу.

Формулювання передбачає відображення повідомлень, яку мовці мають на увазі та їх лексико-граматичну систему, що об'єднує ці висловлювання разом. Щоб вірно донести необхідну інформацію до співрозмовника, мовцю потрібно зробити лексико-граматичний вибір, відповідний до того повідомлення: правильно синтаксично побудувати речення, підібрати відповідну форму часу, способу, числа, а також звернути увагу до загального контексту дискурсу. Під час цього процесу найкраще допоможе уявлення про те, як структуровані та створені висловлювання в рідної мови, але варто також пам'ятати нюанси, які присутні в англійській мові.

Четвертим компонентом в мовленні є самоконтроль. Це процес який працює на вищому рівні, в порівнянні з іншими компонентами. Під контролем мається на увазі здатність людини правильно підбирати лексичні одиниці, граматично коректно будувати усі висловлювання та контролювати свою вимову, інтонацію та наголос [42, с.76]. Сюди входить перевірка мовлення на точність і прийнятність, а також керування розбіжностями чи помилками у вимові та граматиці. Вченими було доведено, що самоконтроль мовлення у носіїв починається ще в ранньому віці, але також є докази того, що ті, хто вивчає мову, продуктивно використовуючи навички усного спілкування для контролю мовлення.

Враховавши усі фактори, можна вважати, що успішність розвитку навичок спілкування залежить від:

- зі сформованості технічних навичок говоріння – доведення до автоматизму фонетичних і лексико-граматичних вмінь та знань, редукція внутрішнього мовлення;
- від мотивів навчання;
- вміння використовувати еквівалентні заміни та асоціації;
- від прогнозування перешкод, які можуть стати на заваді навчанню [43, с.47].

До того ж успішність навчання говорінню залежить від індивідуальних вікових особливостей дітей (вміння концентруватися та інтересів, від вміння використовувати стратегії усного спілкування, спиратися на попередній мовленнєвий досвід), від особливостей текстів та від умов навчання (наявність технічних засобів навчання, ситуативна обумовленість і типів вправ, організації занять).

Враховуючи специфіку оволодіння навичками говоріння, можна розділити їх на наступні етапи: ознайомлення з новими словами та їх правильна вимова; відпрацювання нових слів в усному мовленні за допомогою різних вправ, що спрямовані на розвиток діалогічного та монологічного мовлення;

вільне вживання тематичної лексики в усному мовленні незалежно від контексту.

Отже, усне мовлення – це складна та динамічна навичка, яка передбачає виконання кількох процесів одночасно – когнітивного, фізичного та соціокультурного. Враховуючи усі фактори учням замало володіти лексикою та граматикою, варто вміти нею користуватись в повсякденному житті переборюючи психологічні бар'єри та почати комунікувати.

Функції, методика навчання та особливості діалогічного мовлення

Шкільна програма передбачає навчання діалогічного та монологічного мовлення. Робота з розвитку діалогічного мовлення спрямована на формування навичок, які є необхідними для спілкування. Діалог є складною формою соціальної взаємодії. Часом вести діалог набагато важче, ніж будувати монолог. Обдумування своїх реплік і запитань відбувається одночасно зі сприйняттям англійської мови. Тому участь в діалозі потребує складних умінь: слухати і правильно розуміти думку висловлену співрозмовником; формувати власне судження у відповідь, правильно висловлювати його за допомогою мовних засобів; слідкуючи за думками співрозмовника, змінювати тему мовлення, підтримувати певний емоційний тон; стежити за правильністю мовної форми.

Основною функцією діалогу є комунікативна функція – спілкування, повідомлення інформації, обмін думками або враженнями, виголошення різних наказів чи пропозицій. Оволодіння англомовною лексичною компетентністю в говорінні не можливе без знань та навичок введення діалогу чи монологу. Учень має відпрацьовувати вміння правильно вести та будувати діалоги, враховуючи різні моменти (коректність подачі інформації, граматична правильність побудови речень, як запитань, так і відповідей, тональність розмови та її тематичне спрямування, інтонація та темп розмови) [55, с.269-293].

Діалоги поділяють за структурою на основні чотири типи:

- запитання – відповідь на запитання;
- запитання – запитання;
- повідомлення – повідомлення;
- повідомлення – запитання.

Під час навчання, як правило, використовують тільки одну стандартну структуру «запитання – відповідь на запитання». Часто діалоги учнів зображені в підручниках є штучними і в них відсутні інші структурні особливості [20, с.9].

Також діалоги поділяють за функціональним типом: діалог – домовленість (коли люди узгоджують між собою, як вирішити те чи інше питання); діалог – розпитування (люди дізнаються нову інформацію, або намагаються вивідати щось в свого співрозмовника); діалог – дискусія (коли люди прагнуть щось проаналізувати чи підсумувати, довести правильність своєї точки зору); діалог – обмін думками (люди діляться своєю точкою зору з приводу різних питань).

Виділяють три етапи навчання діалогічного мовлення: рецептивний; репродуктивний та конструктивний (творчий). На рецептивному етапі учні спочатку «сприймають» діалог на слух. Слухають записаний чи відтворений учителем діалог, а далі вчитель допомагає учням зрозуміти діалог, використовуючи різні методи та засоби для ілюстрації його змісту. Якщо потрібно то учні слухають діалог вдруге, а потім читають його мовчки для кращого розуміння, звертаючи увагу на інтонацію. На репродуктивному етапі учні розігрують діалог за зразком. Можна виділити три види відтворення діалогу: учні відтворюють діалог, наслідуючи оратора чи вчителя, під час прослуховування або відразу після того, як вони його почули [5, с.8]. Учитель перевіряє зокрема вимову та інтонацію учнів під час розігрування діалогу. Для домашнього завдання учням пропонується вивчити діалог напам'ять, а тоді вже на наступне заняття учні розігрують діалог в ролях враховуючи всі нюанси вимови, пауз та інтонацій під час відтворення діалогу. На третьому етапі учні

самостійно будують діалоги, для цього вчитель їм дає будь-яку ситуацію для розмови, або демонструє картинку за якою їм потрібно придумати діалог.

У школах на перший план викладання англійської мови ставлять акцент на вмінню учнів ставити правильні запитання під час побудови діалогу, адже від цього залежить правильність висловлювань, спрямованість бесіди та подальший її тон. Велику увагу вчитель приділяє якості відповідей учнів: навчає відповідати як короткими, так і довгими реченнями, не відступаючи від змісту запитання [6, с.240-244]. Вчитель спонукає учнів до участі в колективних бесідах та дискусіях, де від учнів вимагається відповідати по черзі, спочатку вислухати висловлювання однокласників. Учні розвивають культуру говоріння: формують навички спілкування з рідними, знайомими, одногрупниками, відповідати по телефону, вступати в розмову з незнайомими людьми, зустрічати гостей та спілкуватися з ними.

Найважливішою передумовою вирішення мовленнєвих завдань у школі є правильна організація ситуацій, в яких в учнів виникало б бажання говорити. У класі слід вчитися точніше відповідати на запитання, поєднувати в своїй відповіді репліки товаришів та їхню думку, відповідати на одне і те ж питання по-різному, коротко і обширно. Закріплювати в учнів вміння брати участь у загальній бесіді, уважно слухати співрозмовника, не перебивати його, не відволікатися та долати психологічні бар'єри страху виступати перед іншими людьми. Особливу увагу необхідно приділяти вмінню формулювати і ставити запитання відповідно до почутого, будувати вірну відповідь, доповнювати, виправляти співрозмовника, порівнювати свою точку зору з точкою зору інших людей [3, с.53-59].

Діалогічна форма спілкування – це не просто питання і відповіді. Хоча деякі вчителі вважають, що навчити діалогічному спілкуванню можна лише за допомогою вправ типу «питання-відповідь», однак, так як репліки в діалогах можуть зв'язуватися не тільки на основі запити інформації та її видачі, то в навчанні повинні використовуватися всі можливі засоби. Реплікам діалогічної

форми спілкування властиві еліпс, перестановка слів і частин висловлювання. Це пов'язано з тим, що діалог ситуативний і тому не потребує суворої організації. З цього випливає висновок про доцільність навчання коротких, неповних відповідей і навіть запитань подібного типу [2, с.199]. У діалогічній формі спілкування використовується багато так званих кліше, розмовних формул, які поряд зі вставними і модальними словами роблять діалогічне спілкування емоційно-експресивним.

Психологічно, діалогічна форма спілкування відрізняється ще й тим, що відповідь кожного партнера залежить від мовної поведінки іншого. Це тягне за собою необхідність швидкого реагування, чому також слід навчитися учням. Навчання діалогічної форми спілкування є важливою ланкою навчання англійської мови, тому роль діалогу не змінюється протягом усього навчального процесу і відповідно є взаємопов'язаною з видами вправ, які виконуються під час розвитку діалогічного спілкування.

В усному мовленні методи навчання — це мовлення вчителя й учнів, спеціально підібраний дидактичний матеріал (завдання взяті з підручників, посібників, творів художньої літератури, спрямовані на сприймання діалогічного тексту); апаратні засоби (магнітофон, платівка, телебачення, комп'ютерна програма). Сама побудова діалогу цілком відповідає розробленій у психолінгвістиці моделі походження мовлення з виділенням чотирьох фаз: знаходження; планування; впровадження; контроль [22, с.273]. На основі цієї моделі ми виділили необхідні навички ведення діалогу, адаптувавши їх відповідно до вікових особливостей і можливостей учнів.

1. Ситуативне розуміння застосування навиків ведення діалогу: визначати власну мету під час сприймання діалогічного мовлення; отримати початкове уявлення про зміст діалогу, передбачити його суть та значення на основі заданої теми.

2. Перелік навичок розуміння діалогу: відтворювати діалог після одноразового прослуховування в загальному вигляді без пропусків; детально

запам'ятати діалог; визначати тему, головну думку діалогу; добирати заголовки відповідно до теми й основної думки; осмислювати деталі почутого діалогу; аналізувати особливості змісту діалогів; відповідати на запитання щодо прослуханого діалогу.

3. Уміння визначати структуру діалогу: усвідомлювати та закріплювати (в пам'яті чи на папері) загальну структуру діалогу; виділяти логіко-сміслові частини діалогу; встановлювати логічний зв'язок усередині елементів діалогу; визначати композицію та структуру діалогу; давати запитання до смислових частин діалогу.

4. Уміння оцінювати мовне повідомлення: перевіряти результати сприймання відповідно до мети; робити висновки; висловити думку про прослуханий діалог, довести правильність своєї думки; підтверджувати або аргументувати тезу запропоновану вчителем; відтворювати діалог усно або за допомогою запису; брати участь у дискусії [23, с.285].

Розвиток діалогічних умінь учнів в 10 класі можливий за умови систематичної і цілеспрямованої роботи на уроках англійської мови, виконання спеціальних вправ, розроблених із наростаючою складністю. Вправи та завдання, які використовує вчитель на уроці, мають формувати навички, спрямовані на розвиток пам'яті, уміння прогнозувати, виконувати рівноцінні заміни та інші операції, що підтримують діалогічний процес.

Враховуючи наведені вміння для розвитку пам'яті учнів профільних класів найчастіше застосовують такі традиційні види роботи, що сприяють збільшенню оперативної пам'яті: прослухати діалог, пригадати його та переказати; прослухати діалогічне висловлювання, доповнити його реплікою-стимулом; для висвітлення нової інформації про конкретну подію, явище чи особу. Для розвитку навичок, пов'язаних із механізмом можливого прогнозування, пропонують використовувати такі види роботи: завершити діалог за змістом; визначати можливий зміст діалогу за поданою темою; включати до діалогу додаткові епізоди; вибрати недоречні репліки в

діалозі [69, с.424-460]. Серед інших типів завдань, які сприяють розвитку навичок діалогічного мовлення, використовують такі: слухати діалог і стисло передавати його зміст своїми словами; дібрати заголовок до діалогу; під час слухання розповіді добирати ті малюнки, які відповідають змісту; добирати синонімічні ситуації; відповісти на питання по ситуації.

Враховуючи усе вище перераховане під час розвитку навичок діалогічного мовлення необхідною умовою сприйняття є правильне розуміння змісту діалогу, а саме:

- для перевірки правильності розуміння інформації: слухати діалог і відповідати на одне загальне запитання щодо його змісту; слухати діалог і відповідати на запитання; слухати текст діалогу та ставити власні запитання; прослуховувати інформацію та стисло передавати її головний зміст;

- перевірити глибину розуміння інформації: прослухати діалог і виділити головну думку; прослухати діалог і визначити ставлення автора до подій чи людей зображених в цьому діалозі.

Під час навчання діалогічного мовлення учням профільних класів пропонуються вправи, які сприяють формуванню вмінь і навичок, що впливають на якість навчання, тобто не лише прискорюють процес сприйняття, а й підвищують рівень навичок створення власних текстів (діалогів). Практичне освоєння основних і окремих закономірностей мовної системи під час роботи з діалогом в аспектах розвитку мовлення пов'язане зі зверненням до діалогічного тексту, як форми мовленнєвої діяльності. Розгляд зв'язку реплік у діалозі виявляє особливу роль займенників, які відіграють велику роль у вираженні різноманітних поєднань. Зосередження уваги на таких особливостях функціонування мовних засобів у діалозі дозволяє підкреслити їх стилістичну прив'язаність до розмовного мовлення та жанрів художньої літератури [28, с.328]. Вияснення правил організації тексту під час роботи з діалогом здійснюється шляхом з'ясування текстової природи діалогу, встановлення зв'язків між частинами діалогічного тексту, аналізу структури та

особливостей діалогу. Вся ця робота спрямована на вирішення такого завдання розвитку мовлення, як навчання розгорнутих відповідей, доповідей та рефератів.

Навчання діалогічного мовлення учнів профільних класів має базуватися на активному використанні практичного матеріалу, а також залученні необхідного теоретичного матеріалу. Такі поняття, як щоденний діалог, діалоги з газет і художньої літератури вводяться і засвоюються на різних етапах навчання не викликаючи термінологічного перевантаження. Навчання побутовому діалогу створює сприятливі умови для спостереження за мовленням під час спілкування, аналізу його лексичних і синтаксичних особливостей. Крім того, спеціально підібраний дидактичний матеріал може бути ефективно використаний для виховання культури мовлення та спілкування. Навчаючи побутовому діалогу важливо показати учням, що найзмістовніша розмова може втратити сенс, якщо мова співрозмовника переповнена жаргонними словами. Особливу увагу слід приділити навчанню телефонної розмови, оскільки ці навички необхідні в сучасному житті. Для корекції мовленнєвої поведінки учнів у роботі з побутовим діалогом використовуються ситуативні вправи, завдання на виправлення помилок і недоліків у запропонованих висловлюваннях [35, с.321-343]. Діалоги в публіцистичному стилі також подають такий діалогічний матеріал, який сприяє вирішенню навчальних і виховних завдань.

Отже, діалогічне мовлення також є невід'ємною складовою художньої літератури. Діалог передає весь зміст розмови, сприяє саморозкриттю й самовираженню героя, служить засобом авторської оцінки персонажа й відіграє значну композиційну роль. З метою кращого освоєння використання діалогу в художній літературі учням пропонують наступні домашні завдання: дібрати улюблені твори художньої літератури та визначити, яке місце в них посідають діалоги, виписати з них діалогічні зразки.

Основні компоненти, функції та методика навчання монологічного мовлення

Під монологом розуміють добре організовану форму мовлення, що виникає в результаті індивідуального тривалого за часом висловлювання однієї людини, зверненого до публіки. Таким чином, практична мета навчання монологічного мовлення полягає в розвитку мовленнєвої компетенції – вміння вимовляти правильні, вмотивовані та логічні монологічні висловлювання різного рівня відповідно до комунікативної ситуації [45, с.84].

Формування навичок монологічного мовлення в 10 класі включає три етапи:

I етап – репродуктивні вправи, спрямовані на формування навичок продукування монологічного мовлення на рівні висловлювання для створення речень на запропоновану тему;

II етап – репродуктивно-продуктивні вправи, спрямовані на вироблення вміння об'єднання кількох речень у логічно пов'язане висловлювання за допомогою засобів наочності та словесних засобів;

III етап – продуктивні вправи, спрямовані на формування дискурсу, щоб навчити учнів правильно, логічно та комунікативно вмотивовано продукувати монологічне мовлення різних функціональних типів.

На першому етапі учням пропонують виконати такі завдання для розвитку навичок монологічного мовлення: 1) розкажіть інформацію за зразком; 2) заповніть пропуски; 4) складіть речення за поданими словами; 5) продовжіть речення. На другому етапі учням пропонують виконати такі завдання для розвитку навичок монологічного мовлення: об'єднайте речення, розкажіть інформацію за планом, вставте слова в таблицю, використайте логіко-сміслову схему та виявіть помилки в тексті/на малюнку. На третьому етапі учням пропонують виконати такі завдання для розвитку навичок монологічного мовлення: прокоментуйте прислів'я, зробіть доповідь/звіт, перекажіть текст, презентація за темою, скажіть, що б ви зробили в подібній

ситуації, розв'яжіть проблему, що постала між людьми, висловіть свою думку/ставлення, складіть розповідь та напишіть твір.

Навчання монологічного мовлення – справа надзвичайно складна. У цьому аспекті вправи типу «запитання-відповідь на запитання» не є найбільш адекватним засобом навчання. Монологічне мовлення використовують під час групової, парної та масованої роботи. Це означає, що будь-яке монологічне висловлювання є монологічним за своєю природою і завжди звернене до когонебудь, навіть якщо цим адресатом є сам мовець, хоча в структурних і багатьох інших відносинах його типи дуже специфічні. До сьогоденного часу зміст мовленнєвої підготовки визначається колом так званих розмовних тем, зазначених у шкільній програмі. Однак сама організація і подача тем в шкільній програмі для розвитку навичок в монологічному мовленні не завжди є достатньо ефективною для учнів. Для навчання монологічного мовлення можна використовувати наочні та вербальні засоби: малюнки, фотографії, пісні, звуковий супровід, комікси, вірші, колажі, плакати, прислів'я, оповідання.

Отже, можна виділити три основні компоненти монологічного висловлювання, які становлять основні труднощі і потребують спеціальних засобів навчання.

1. Відносно безперервний характер висловлювання, що триває певний час, не перериваючись ніким. Ця безперервність висловлювання одна з якостей монологічного мовлення, що є насамперед цілком специфічним та психологічним настроєм мовця, а також організацією його висловлювання. Основним механізмом такого висловлювання є надфразова єдність, адже тому монологічне висловлювання не є сумою відповідей на низку запитань [53, с.370].

2. Послідовність – це якість, що проявляється в розвитку ідеї ключового виразу в наступних висловах. Ключовий вираз можна відшукати в будь-якому місці монологічного висловлювання. В процесі навчання варто розуміти, як

будується висловлювання, які основні правила та закономірності відносять до різних типів монологічних висловлювань.

3. Порівняно змістовна завершеність, логічна послідовність, комунікативна спрямованість. Необхідний хронологічний перелік подій та змістова узгодженість у монологічному висловлюванні.

Дослідники пропонують наступні рівні монологічного висловлювання (класифікація базується на критеріях – кількість і якість ілюстративних матеріалів, кількість і якість основних думок у монологічному висловлюванні, кількість і якість матеріалу) [52, с.27-29]:

1. Рівень одного речення, кінцевим продуктом якого є елементарний монолог. Речення можна вважати монологом, якщо воно містить закінчену думку. Сміслові віхи елементарного монологічного висловлювання містяться в головних членах речення;

2. Рівень мінімального монологічного висловлювання, кінцевим продуктом якого є монологічне висловлювання певного функціонально – семантичного типу (опис, міркування, розповідь);

3. Рівень розгорнутості монологічного висловлювання, повідомлення, що відповідає рівню тексту.

Монологічне мовлення має свої специфічні психолого-лінгвістичні особливості. Психологічна характеристика:

- Односторонній характер спілкування. Монологічна мова спрямована і звернена до однієї або кількох осіб (аудиторії), але мовленнєва поведінка мовця в більшості випадків не залежить від слухачів, оскільки їх реакція на висловлювання може не мати зовнішньо вираженого характеру;

- Підготовленість та плановість. Монологічне мовлення запрограмоване у внутрішньому або зовнішньому мовленні, що передбачає формування вмінь передбачати композиційну структуру висловлювання, окреслювати похідний мовний матеріал і смислові віхи мовлення;

- Контекст монологічного мовлення. Як правило, монологічне мовлення будується без урахування екстралінгвістичних ситуацій. Тому для досягнення точного, адекватного розуміння мовець повинен забезпечити собі контекст, який не допускає подвійного тлумачення думок;

- Безперервність. Ця якість дозволяє мовцеві доводити свою думку зв'язно і до кінця. Послідовність і плановість, завершеність і зв'язність викладу, композиційна офіційність - найважливіші якості монологічного мовлення, які впливають з його контекстуального і безперервного характеру;

- Менша емоційність (порівняно з діалогічним мовленням). У монологічному мовленні мовець користується переважно нейтральним словником, використання паралінгвістичних засобів є скоріше винятком, ніж нормою;

- Необмеженість у часі. Монологічне мовлення є набагато складнішим процесом аніж діалогічне мовлення: монологічне мовлення потребує зв'язності і послідовності викладу думок, ясності і виразності форми висловлювання (що іноді важко зробити в рідній мові) [66, с.224].

Залежно від рівня підготовки виділяють два етапи оволодіння монологічним мовленням: оволодіння основами монологічного спілкування та вдосконалення монологічних навичок. Враховуючи особливості монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності та як складного мовленнєвого вміння, для учнів профільних класів використовують наступну класифікацію вправ: а) тренувальні/підготовчі: наслідувальні (на основі відтворення матеріалу); трансформаційні (модифікація структури); конструктивні (зі зразком і без нього); комбіновані (поєднання кількох типів одночасно); б) орієнтовані на спілкування: підготовлений монологічний виступ: відтворення смислових висловлювань з деякою зміною; складання розповіді за ключовими словами, планом. непідготовлене монологічне мовлення: придумування заголовка та його обґрунтування; опис картинок; характеристика дійових осіб [71, с.218].

Підсистема тренувальних вправ покликана забезпечити умови для формування мовленнєвого висловлювання та успішності його реалізації. Організацію підготовчих вправ можна представити так: імітація (без перетворення, з незначною трансформацією зразків); зміна висловлювань (заміна, розширення або скорочення речень, заміна репліки); синонімічні та антонімічні заміни; поєднання та групування (слів або речень); проектування та за аналогією; вправи запитання – відповідь на запитання.

Мовленнєві вправи сприяють розвитку вмінь формувати мовленнєві висловлювання в умовах, що є імітацією справжнього спілкування. Вони навчають: чітко формулювати головну думку; послідовно розвивати мислення; виражати ту саму думку різними засобами; будувати висловлювання виходячи з його прагматичного значення; співвідносити висловлювання із ситуацією спілкування; адаптуватися до індивідуальних особливостей співрозмовника; співвідносити паралінгвістичні явища (жести та міміку) із ситуацією спілкування; передбачте реакцію співрозмовника і адекватно реагуйте на його зауваження [36, с.222]. Мовленнєві вправи не розглядаються як однорівнева система. Динаміка формування мовленнєвих навичок, що передбачають кінцевою метою вільне поєднання матеріалу, адекватного комунікативному наміру, пов'язана з розробкою вправ двох груп – навчання підготовленої (з позиції вчителя - керованої) мови та розвитку навичок непідготовленого (неконтрольованого) мовлення.

Формуючи готове твердження, учні спираються не тільки на правила чи численні формальні підказки, а й на пам'ять та асоціації. Цей тип мовлення носить менш творчий характер, оскільки здебільшого пов'язаний не тільки з поданим матеріалом, а й із запропонованим змістом. Непідготовлене мовлення — це складна мовленнєва навичка, яка виявляється в умінні учнів вирішувати комунікативно-пізнавальні завдання та не витрачаючи часу на підготовку до використання засвоєного мовного матеріалу як у знайомих, так і в незнайомих ситуаціях. Учні рідко використовують абсолютно новий матеріал, якого не було

в їхньому мовленнєвому досвіді. Пам'ять переважно довготривала, відтворює завчені слова, сполучення, мовні штампи. Залежно від ситуації спілкування, набору готових лексичних одиниць у пам'яті та знання правил учень формує нові висловлювання беручи за аналогію минулий досвід. На будь-якому рівні висловлювання (слово, вираз чи текст) цей процес творчий, але творчість знаходить більш повне вираження в непідготовленому мовленні [32, с.22].

Мовленнєві вправи для навчання підготовленого монологічного мовлення: відтворення висловлювань з деякою зміною (зміна кінця чи початку речень, введення нового героя, зміна композиції викладу); придумування ситуації чи розповіді (за ключовими словами, за планом; на задану тему); опис картини або серії картин, що стосуються вивченої теми; відтворення ситуацій, у яких використовуються мовленнєві конструкції; переказ тексту; складання плану прослуханої розповіді.

Мовленнєві вправи для навчання непідготовленого монологічного мовлення: придумування заголовка та його обґрунтування; опис картин, не пов'язаних з вивченою темою; складання ситуацій за життєвим досвідом або раніше прочитаною інформацією; обґрунтування власного судження чи ставлення до фактів; створення рейтингу прослуханого або прочитаного тексту [30, с.213]. Вправи всіх перерахованих етапів повинні відповідати, крім того, таким вимогам: бути посильним для учнів за обсягом; вимагати задіяння різних видів пам'яті, сприймання та мислення; бути зосередженим і мотивованим; активізувати розумову діяльність учнів; містити життєві приклади та ситуації.

Отже, монологічна форма мовлення є набагато складнішим видом комунікації, адже в цьому випадку учень залишається без співрозмовника і все мовне навантаження буде лише на ньому. Існують наступні рівні монологічного висловлювання: рівень одного речення, кінцевим продуктом якого є елементарний монолог, рівень мінімального монологічного висловлювання, кінцевим продуктом якого є монологічне висловлювання та рівень

розгорнутості монологічного висловлювання. Основними компонентами монологічного мовлення є змістовність, плавність, послідовність та відносно безперервний характер.

Проблеми оволодіння лексичними навичками на заняттях з англійської мови в учнів профільних класів

Питання якості навчання завжди гостро стояло в Україні, адже завжди були проблеми з недостатньою кількістю виділених годин на потрібні предмети для учнів. Батьки стикались з потребою в додаткових заняттях та репетиторах, але з запровадженням нового закону «Про повну загальну середню освіту» ситуація в країні кардинально змінилась [28, с. 328]. Відповідно до положень даного закону відбувся поділ середньої освіти на 3 рівня: початковий, базовий та профільний. Тобто після закінчення 9 класу учень може обрати школу з відповідним профільним предметом. Цей предмет стає для учня основним та найважливішим серед інших шкільних дисциплін. Профільні предмети вивчаються на поглибленому рівні, а ось інші шкільні дисципліни на базовому. В такому разі, розподіл годин буде відповідним: більше часу на заняття для профільних предметів і менше на базові шкільні предмети. Профільна освіта дає змогу навчатись 12 років, а не 11 років. Профільне навчання може здійснюватися в таких закладах освіти, як: колегіуми, ліцеї, спеціалізованих школах та гімназіях. Учні здобувають освіту на уроках, різних курсах та факультативах.

Власна програма даних закладів не містить істотних відмінностей щодо загальноосвітніх предметів. Учні зобов'язані отримати базові навички та знання, визначені Міністерством освіти України. Проте в їхньому розкладі є й поглиблені предмети. Це необхідно для отримання спеціальних знань. Такий навчальний план дасть учням значні переваги при вступі до вищого навчального закладу. Учні профільних шкіл здобувають широкий кругозір,

глибше володіють профільними предметами, вміють нестандартно мислити та відстоювати свою точку зору. Отже, їхній освітній рівень значно вищий.

Насправді різниця між звичайною та профільною школою велика. Наприклад, як відомо, до школи приймаються всі діти без винятку. А якщо школа ще й знаходиться в тому районі, де зареєстрована дитина то її обов'язково зараховують до школи, незважаючи на її подальшу успішність і поведінку. Якщо взяти ліцей (один із видів профільних шкіл) то там принцип прийому документів буде зовсім інший. Щоб стати ліцеїстом, учень має пройти вступне випробування та підтвердити, що має здібності до обраного предмету. Часто для вступу до ліцею батькам навіть доводиться віддавати дітей на підготовчі курси. Навчання в початкових класах ліцею практично не відрізняється від програми загальноосвітньої школи. Хіба що деякі предмети, наприклад, іноземні мови, вводяться раніше і вивчаються на підвищеному рівні. Усе це зроблено для того, щоб не перевантажувати учнів початкових класів складними прикладами та термінами, а дати їм можливість розвиватися відповідно до віку.

Педагогічний колектив профільної школи володіє всіма необхідними навичками для надання поглиблених знань учням. На роботу приймаються вчителі з вищою кваліфікацією. Тобто, учні навчаються у досвідчених педагогів і часто досягають великих успіхів. Варто зазначити, що класи в такій школі поділяються на профілі: біолого-хімічний, філологічний, математичний та ін. Учні на іспитах підтверджують свої знання з того чи іншого предмету і за результатами зараховуються до профільного класу. Навчання в класах певного профілю вже не націлене лише на перемогу в різноманітних олімпіадах та наукових конференціях, тут вже учні вкладають свої сили в майбутню професію. Учні вивчають поглиблено предмети свого профілю, тобто гарантовано буде більша кількість годин, ширші та об'ємніші базові теми, а також введення нових тем, які не вивчаються в шкільній програмі [31, с.3-8]. Профільні школи готують учнів до вступу у бажане ВНЗ. Часто в цих школах

предмети викладають ті ж викладачі, що й у профільному ВНЗ. Це полегшує вступ деяких абітурієнтів, оскільки викладачі з ними знайомі. У таких школах проводиться багато практичних занять. До прикладу, гімназія дає більш детальні та поглиблені знання, ніж звичайна середня школа, а після ліцею є можливість вступу на другий-третій курс до конкретного вузу. У ліцеї велике значення надається практичним заняттям. Учні після ліцею добре володіють профільними предметами і можуть легко вступити до ВНЗ, з яким укладено договір. У гімназії дають більше теоретичних знань. Однак обидва типи мають профільні предмети відповідно до законопроекту про профільну освіту. Профільна освіта є необхідним кроком для покращення освіти та кращої підготовки учнів до майбутнього вступу у вищий навчальний заклад.

Розмова в класі англійської мови не завжди була однією з найпопулярніших навичок, якими потрібно було оволодіти, що природно змінилося з роками. Вважається, що основний принцип оволодіння навичками говоріння англійською мовою полягає у відпрацюванні розмовних навичок під час реальної розмови. Однак цього дуже важко досягти, так як більшість вчителів мають тенденцію стежити за своїми учнями протягом усього навчального процесу. Майже всі методи й прийоми навчання зосереджують увагу виключно на практиці граматики, збагаченні словникового запасу і правильній вимові, не звертаючи уваги на реальну розмову. Усі ці пункти стосуються викладання англійської мови учням профільних класів, які мають на меті зробити акцент на поглибленому вивченні іноземної мови, однак цього не завжди вдається досягти.

Крім того, майже всі обговорення під час занять в класі англійської мови відсуваються на самий початок і кінець уроків, таким чином вони приймають форму короткої розмови. Правдива та щира розмова, яка дозволяє учням практикувати автентичне мовлення, більш-менш є повністю відсутньою в класах. У результаті учні почуваються не готовими до спілкування поза заняттями англійської мови. Разом із недостатньою кількістю часу, який

приділяється реальній розмові в класі, інші чотири основні розумові процеси продукування мовлення (осмислення, визначення, артикуляція та самоконтроль) також впливають на характер усного висловлювання [28, с.328]. Незважаючи на те, що вони не відрізняються при порівнянні рідної та англійської мов, вони можуть викликати значні труднощі для учнів, оскільки переходи між окремими процесами можуть бути не такими плавними, як при використанні нашої рідної мови.

З огляду на той факт, що учні профільних класів можуть відчувати різного роду труднощі під час вивчення англійської мови, слід згадати деякі з найпоширеніших проблем, які виникають в учнів профільних класів під час навчання.

Точність і плавність. Швидкість висловлювання може бути сповільнена через відсутність умілого використання чотирьох розумових процесів. Учні, як правило, приділяють багато уваги деяким аспектам свого мовлення, тоді як іншими нехтують. У більшості випадків вони або намагаються бути якомога точнішими, таким чином приділяючи занадто багато уваги моніторингу власного мовлення, або мають проблеми з розподілом уваги між плануванням того, що сказати та артикуляцією. У результаті висловлювання втрачає більшу частину своєї природної плавності. Однак є інші типи учнів, які відчувають різні види труднощів під час розмови. Замість того, щоб діяти повільно й акуратно, надто стежачи за собою, ці учні, як правило, використовують усі наявні у них ресурси, щоб висловити свої думки – навіть якщо вони граматично неправильні. Використання різноманітних стратегій, таких як недотримання граматичних правил або навіть перехід на рідну мову в разі потреби, робить їхнє висловлювання трохи плавнішим, ніж у першому випадку, але далеко не таким точним, як хотілося б [46, с.76].

Знання. Варто також згадати незнання мови, як одну з можливих причин проблеми з продукуванням мовлення. Недостатній обсяг знань може викликати труднощі в точності, плавності, а також розумінні мови. З іншого боку,

досконале знання граматики та лексики не обов'язково дозволяє учням використовувати мову плавно, точно та вільно [27, с.64]. Через те, що деякі словникові або граматичні структури недостатньо добре інтегровані в знання учнів через процес автоматизації.

Брак часу. Створення висловлювання усно, особливо на іноземній мові, може потребувати певної підготовки, перш ніж бути готовим до озвучування. Однак, підготовка не допускається, коли відбувається справжня розмова з несподіваними поворотами, при запитаннях чи відхиленнях від основної теми розмови. Наявність обмеженої кількості часу, щоб підготуватися до того, що сказати називається браком часу. Відчуття браку часу в учнів на підготовку усного висловлювання часто призводить до менш структурованого та точного виконання поставленого перед ними завдання, ніж це було б за умови наявності достатнього часу для планування. Зазвичай це трапляється коли учні не в змозі належним чином впоратися з браком часу. Як результат учні імпровізують, уникаючи докладати надмірних зусиль у створенні висловлювання та пропускають непотрібні частини мови, створюючи неповні та занадто короткі речення.

Учням нічого сказати. Ця проблема є однією з найбільш незручних труднощів, з якими доводиться стикатися учням під час вивчення англійської мови. Відсутність базових знань, щодо певних тем чи завдань, або невпевненість щодо граматики чи недостатній обсяг словникового запасу можуть призвести до того, що учні уникають розмови на заняттях. Більше того, учні мовчать, оскільки часто завдання та теми, які їм дають, недостатньо складні. Нецікаві для учнів вправи змушують їх мовчати та втрачати навички концентрації під час їх виконання.

Використання української мови. Використання української мови в англійській мові може сповільнити процес, коли справа доходить до опанування навичок говоріння. Учні, як правило, переходять на рідну мову, коли відчувають у цьому потребу, таким чином гарантуючи, що їхнє

висловлювання не переривається і їх всі зрозуміють. Однак, використання української мови учнями може заважати під час проведення уроку, оскільки всі сучасні методи заохочують використання однієї мови в класі – мови, яку ви вивчаєте навчання.

Варто зазначити, що причина переходу на українську мову полягає в тому, що більшість учнів думають на рідній мовою, що мимоволі змушує їх переходити на неї, навіть якщо вони не мають такого наміру. З іншого боку, існує більше причин для переходу на рідну мову: небажання учнів спілкуватися англійською мовою, яке може бути спричинене різними проблемами, такими як незрозумілі завдання, погані стосунки з вчителем або відсутність довіри до останнього. Крім того, учнів часто змушують говорити про проблеми з якими вони не стикались і їм важко пояснити своє відношення до них і щоб висловити свої думки, учні переходять на українську, а не на англійську мову. Для того, щоб запобігти переходу учнів на українську мову слід давати чіткі пояснення, інструкції або навіть обговорювати методику спочатку рідною мовою і це буде дієвим способом досягти успіху на занятті.

Впевненість. Впевненість у спілкуванні англійською мовою є одним із ключових факторів успішної комунікації. Відсутність впевненості, з іншого боку, може спричинити серйозні труднощі в передачі важливої інформації до співрозмовника. Головним чином на впевненість впливають численні фактори, такі як відсутність вільного володіння англійською мовою, точності або знання даної мови.

Через те, що учні не можуть розповісти про свої бажання, так як на рідній мові, вони часто відчувають розчарування та навіть збентеження в деяких ситуаціях. Крім того, на впевненість учнів можуть також впливати зовнішні фактори. Не тільки загальні обставини навколишнього середовища впливають на учнів, але й оточуючі люди (однокласники або самі вчителі). Як відомо в школі чи в університеті вчителі більше люблять активних учнів, а сором'язливих, яким важко виступати та висловлювати свою думку перед

аудиторією вони часто не бажають турбувати запитаннями. Наявність труднощів у продукуванні мови є цілком природним і поширеним занепокоєнням серед учнів профільних класів, які поглиблено вивчають іноземні мови та постійно намагаються вдосконалювати свої навички в різних аспектах мовлення. Вчителям потрібно, як найбільше намагатись пояснювати учням, що всі проблеми, які виникають під час оволодіння тими чи іншими навичками можна подолати за допомогою різних методик та засобів навчання. Головна задача вчителя це мотивація учнів вивчати та покращувати свої навички не тільки в говорінні, а й читанні, письмі та аудіюванні. Слід наголошувати, що можна покращити будь-які навички, якщо докладати багато зусиль та застосовувати правильно підібрані системи вправ.

Отже, одним із аспектів, що викликають труднощі в оволодінні навичками говоріння, це розумові процеси та нездатність використовувати їх автоматизовано, що впливає на точність і плавність мови. З іншого боку, можуть виникнути ускладнення, що спровокують перехід на українську мову, відчуття браку часу або неможливості пригадати раніше отримані знання. Незважаючи на те, що всі елементи, що викликають проблеми, дещо відрізняються за своєю природою, вони часто взаємопов'язані і можуть сильно впливати на учнів. Тому для вчителів життєво важливо боротися з цими проблемами та впроваджувати стратегії та методики, які допомагають учням подолати всі труднощі.

Використання веб-ресурсів під час формування англомовної лексичної компетентності в учнів профільних класів

Технології вже давно проникли в усі сфери нашого життя, найважливішою з яких є освіта, де головною метою є процес викладання та навчання. Більшість сучасних класних кімнат є інноваційними, вони оснащені мультимедійними дошками та проекторами для демонстрацій різного навчального матеріалу. Традиційна класна кімната зі стандартною навчальною

програмою, яку дає вчитель, де проводяться традиційні контрольні роботи за допомогою паперу та ручки, більше не є кращим варіантом для учнів. Ми живемо у світі, де домінують найсучасніші цифрові технології, включаючи смартфони, відео на YouTube та різні веб-ресурси, які можна використовувати в всіх сферах життя, основною з яких є освіта. Щоб впоратися з цією хвилею змін в освітніх технологіях, педагоги, розробники навчальних програм і експерти з педагогіки усвідомили про нагальну потребу в зміні стратегій, методів та форм навчання на всіх рівнях освіти. Прихильників цих змін стало ще більше в зв'язку з пандемією COVID-19 та її величезними викликами, що призвело до глобальної зміни парадигми викладання-навчання в бік онлайн-навчання [65, с.299-315]. Отже, тепер звичні класні кімнати для учнів змінили заняття в Zoom, Google classroom та Skype. А підручники змінили веб-ресурси такі, як: Quizlet, Kahoot! та BBC Learning English, тощо.

В Україні завдяки доступності цифрових технологій, що підтримуються Інтернетом, з'явилося більше аудіовізуальних навчальних ресурсів. Однак одним із стримуючих факторів є відсутність належної підготовки в деяких вчителів, які все ще не можуть впоратися з останніми досягненнями цифрового навчання та технологій оцінювання. У наш час майже всі учнів володіють навичками користування комп'ютером та різними освітніми сайтами, з якими деякі вчителі можуть бути незнайомі, що створює ще більший розрив між учнем і вчителем. Однак, усі проблеми можна вирішити навчанням вчителів, і вони не будуть заважати ще більшому впровадженню освітніх веб-ресурсів в навчання.

Ключові аспекти, які сприяють успішному навчанню учнів англійської мови у веб-середовищі, включають наступні:

- підтримка школи у забезпеченні відповідними технологіями для задоволення потреб учня (вимоги до програмного та апаратного забезпечення та високошвидкісний інтернет);

- спеціальні інструкції та навчання учнів користуватись різними засобами та веб-ресурсами, щоб забезпечити безперервність навчання (здатність усунути наявні несправності та забезпечити технологічне програмне забезпечення);

- цифрові можливості для мовної взаємодії учнів, які включають навність в учнів цифрових засобів для доступу до інтернету;

- навчання учнів при появі нових освітніх ресурсів. Слід зазначити, що вчителі також можуть отримати користь від цих нововведень, оскільки вони можуть самі займатися цифровим навчанням і приділяти більше часу самонавчанню і, як наслідок, професійному розвитку.

Інноваційні веб-ресурси, які застосовують під час навчання можна класифікувати:

- системами управління навчанням і управління навчальним контентом (модульне середовище, електронні журнали);

- додатки (Duolingo, DuoCards, Babbel);

- соціальні медіа (Instagram, Facebook, Twitter);

- веб-ресурси для створення власного контенту (Wordwall, Wixer, H5P, LearningEnglish);

- програмним забезпеченням для відеоконференцій (Zoom, Google classroom, Skype);

- онлайн-курси (Coursera, EnglishDom, Udemy); б) комп'ютерні класи/лабораторії [60].

Системами управління навчанням і управління навчальним контентом включають модульне середовище, де учні можуть відшукати завдання та інформацію, яка потрібна для навчання, а також індивідуальні електронні журнали, де учні та їх батьки зможуть побачити оцінки та перевірити відвідуваність. Ці системи спрямовані на те, щоб зробити час навчання більш гнучким, щоб учні могли ефективно організувати своє навчання та успішно досягати навчальних цілей.

Окремої уваги заслуговують додатки, які дозволяють проводити текстові опитування та мобільне голосування через смартфони, наприклад, Kahoot!. За допомогою цього додатку вчителі можуть мотивувати учнів висловлювати свою думку на актуальні теми, а головне – швидко та інтерактивно оцінювати їхні знання. Завдяки миттєвому зворотному зв'язку, який відображається на екрані після виконання завдання, учні дізнаються про свої результати та можуть або закріпити їх, або покращити.

Сюди також відносять додатки, які дозволяють тренувати англійську мову та покращувати навички в говорінні, читанні та письмі. Такі додатки, як Duolingo, Memrise, LingoDeer, DuoCards, Babbel дозволяють учням вивчати лексику поділену за різними темами та тренувати граматичні навички [61, с.264-272]. Вони є наймовірніше корисними і є додатковим ресурсом для покращення англійської мови учнів.

Варто зазначити, що найкраще можуть залучити учнів до навчального процесу це соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, Instagram та LinkedIn оскільки ці веб-ресурси дозволяють учням ділитися своїми поглядами на популярні теми та обговорювати їх із професіоналами та однолітками, знаходити різні доповіді та конференції, семінари для удосконалення навичок аудіювання та читання. Веб-сайти для обміну відео, такі як Vimeo, TED Talks та Youtube надають учням величезну кількість каналів для вивчення мови, щоб вони могли вивчати англійську мову, слухати правильну вимову носіїв мови та тренуватися говорити за спікерами відпрацьовуючи навички говоріння [61, с.264-272].

Окрім стандартних додатків та веб-сайтів існують веб-ресурси, які дозволяють створювати власний контент за допомогою різних шаблонів. В цих ресурсах можна відшукати дошки для обговорення, шаблони для відео та аудіо, вправи на вставлення слів та багато іншого. Найголовніше, що для роботи з такими сайтами не потрібно мати освіту програміста, адже там все просто та доступно навіть для учнів.

Особливої уваги заслуговують також такі цифрові сервіси, як веб-квест – форма опитування, за допомогою якої учні можуть отримати базову інформацію з інтернет-джерел. Веб-квести допомагають учням адаптуватися до новітніх можливостей, що дає нам інтернет та створювати власні веб-квести. У результаті учні обмінюються веб-квестами під час уроків з однокласниками, що робить їхні заняття набагато цікавішими.

Крім звичайних можливостей навчання, слід враховувати дистанційне навчання в епоху цифрових технологій, яке включає програмне забезпечення для відеоконференцій і онлайн-курси, оскільки вони дозволяють усунути географічні бар'єри та об'єднати учнів у всьому світі. Важко заперечити неймовірний вплив програмного забезпечення для відеоконференцій (Google Classroom, Zoom, Skype) для викладання та вивчення мов [58, с.65]. Така технологія створює віртуальні платформи, які можуть покращити навчання, оскільки учні можуть спільно вивчати англійську мову зі своїми однокласниками без обмежень. Крім того, відеоконференції дозволяють залучати до очного навчання тих учнів, які не можуть брати участь, тим самим сприяючи інклюзивності навчального процесу для учнів з особливими освітніми потребами. Отже, переваги відеоконференції полягають у наступному: висока ефективність викладання та навчання порівняно з традиційними методами, підвищення ролі учнів у навчальному процесі, використання інтерактивних методів і підходів до навчання, швидкий зворотній зв'язок. Проте існують певні недоліки віртуальних конференцій, які перешкоджають їх масовому застосуванню, а саме: нестача живого спілкування між учнями; інформаційне перевантаження, пов'язане зі складністю; вплив комп'ютера на здоров'я, як ментальне, так і фізичне.

Навчання на онлайн-курсах, має на меті залучити учнів до самостійного вивчення, співпраці з однолітками та обміну знаннями. Серед різних мовних онлайн-курсів виділяють наступні: Coursera, EnglishDom, Udemy, British Council LearnEnglish та BBC Learning English. Ця система забезпечує доступ до

різноманітних мовних курсів онлайн та забезпечує зв'язок, різноманітність та інформативність навчального процесу. Такі курси, варто активно використовувати в умовах класу, оскільки вони сприяють підвищенню якості навчального процесу завдяки швидшому способу навчання та можливості вибору тих курсів, які найбільше відповідають освітньому процесу. Онлайн-курси з вивчення англійської мови, такі як British Council LearnEnglish та BBC Learning English є доступних для усіх учнів без винятку і не потребують внесення плати за контент. Велика кількість безкоштовних курсів позитивно впливає на результативність та прогрес в навчанні, адже учні можуть додатково освоювати нові знання, яких немає в освітній програмі.

Як правило, в кожній школі є комп'ютерні класи, які оснащені принтерами, сканерами, телевізорами, цифровими фотоапаратами, відеокамерами, веб-камерами, інтерактивними дошками, та програмним забезпеченням для міжнародних конференцій, електронні навчальні матеріали, засоби інформаційного забезпечення навчального процесу тощо. Їх використовують не так часто в навчальному процесі зараз через технічні проблеми [58, с.65]. Але раніше їх широко використовували під час уроків. Такі заняття проводились для того, щоб кожен учень зміг спробувати виконувати завдання самостійно за допомогою новітніх технологій. Вчитель міг контактувати з учнями, а вони виконували різні інтерактивні завдання, які були цікаві для них.

Отже, враховуючи швидкість технологічного процесу та різкі зміни в нашому суспільстві відбувається швидке впровадження новітніх технологій в освітній процес. Все частіше вчителі використовують різні веб-ресурси, щоб зробити навчання цікавим та змістовним, а також долучити учнів до створення різних вправ та розвитку навичок користування різними ресурсами.

2 ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВЕБ-РЕСУРСІВ

2.1 Веб-ресурси для розвитку лексичних навичок в усному мовленні в учнів профільних класів

Проаналізувавши традиційну систему вправ, яку використовують з метою формування лексичних навичок в усному мовленні в учнів 10-х класів, ми відібрали веб-ресурси, які дозволяють створювати свої власні вправи з наповненням, яке підходить обраній темі. До них увійшли Quizlet, Wizer, LearningApps, WordWall, Kahoot!, H5P. А також, як джерело додаткової інформації для учнів ми використовували такі сайти, як BBC Learning English, TED Talks, MyEnglishPages та YouTube.

Під час навчання ми спочатку використовували додаток Quizlet на етапі семантизації для ознайомлення і вивчення нових слів. Програма Quizlet – це онлайн картка, яку можна використовувати як на комп'ютері, так і на смартфоні, що дуже зручно під час проведення уроків. Ця онлайн картка містить зображення, числа та інші навчальні засоби, які використовують вчителі в класі та під час проведення онлайн уроків. Крім того, за допомогою таких карток учні можуть легко зрозуміти зв'язок між формою та значенням слів. Програма Quizlet розглядається як цифрова картка, яка надає картки з зображеннями, які використовуються через електронні пристрої, такі як смартфон, онлайн або офлайн, щоб допомогти учням запам'ятати форму та значення слів разом (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Опис режимів навчання/вправ в програмі Quizlet

Режим навчання	Опис	Комп'ютер	Мобільний додаток
Вивчення Лексики	Ознайомлення та вивчення слів: множинний вибір, письмові запитання (запитання сортуються спочатку від легкого до складного рівня).	Доступно	Доступно

Продовження таблиці 2.1

Флеш-картки	Цифрові картки на яких зображено лексику, яку учні можуть гортати, клацаючи мишею або торкаючись екрана, щоб продемонструвати визначення або зображення, що пояснюють дану лексику.	Доступно	Доступно
Письмо	Учням пропонується написати визначення лексики або зображень. Учні можуть перездати цей модуль, якщо допустять помилку.	Доступно	Доступно
Говоріння	Учням пропонується ввести те, що вони чують із звукової підказки. Якщо вони напишуть слово з орфографічною помилкою, вони почують, як воно диктується по літерам, поки на екрані вводиться правильна відповідь.	Доступно	Не доступно
Тести	Тест містить чотири типи запитань: письмовий: кілька варіантів відповідей, на відповідність і з відповідями «True» чи «False». Питання складені на основі матеріалу введеного вчителем. Отримані бали та помилки можна перевірити.	Доступно	Доступно
Підбери пару	Гра, у якій учням пропонується якомога швидше зіставити терміни з їхніми визначеннями (або відповідними малюнками). Після закінчення програма показує учням бали та рейтинг серед інших учнів.	Доступно	Доступно
Сила тяжіння	У цій грі учні повинні ввести термін, який відповідає його визначенню до того, як астероїд впаде на планету.	Доступно	Не доступно
Прямий ефір	Для гри потрібно 4 або більше учнів, які зареєстровані та підключені до прямого ефіру, далі їм слід ввести унікальний код сеансу. Після цього учні в кожній групі мають відповісти на запитання з варіантами відповідей на основі навчального матеріалу. Вони повинні співпрацювати, щоб отримати правильні відповіді, оскільки відповіді випадковим чином розкидані між їхніми пристроями. Переможцем вважається група, яка першою завершить гру.	Доступно	Не доступно

Слід зазначити, що відміною рисою цього додатку є те, що учні можуть створювати віртуальні картки з лексикою самостійно. Існує також функція, яка дозволяє учням слухати вимову будь-яких слів або записувати аудіо для їх відтворення. Файли зображень, завантажені користувачем або надані на сайті, можна додавати до будь-якої сторони віртуальної картки. Незважаючи на те, що Quizlet може бути потужним інструментом, необхідно пояснити учням, що це лише один із багатьох засобів, які вони мають у своєму розпорядженні для покращення свого володіння англійською мовою. Вважається, що режими навчання, які є в Quizlet викликають в учнів задоволення від процесу навчання та підвищують інтерес до вивчення лексики. Такий ефект пояснюється тим, що учні можуть бути більше залученими до процесу вивчення мови та опануванням нового вокабуляру.

Наступний додаток ми використовували найбільше на етапах семантизації та автоматизації, щоб ввести та активізувати лексику в усному мовленні. Kahoot! – це безкоштовна навчальна платформа, заснована на ігрових і освітніх технологіях, які можна використовувати для створення інтерактивних тестів. До неї можна отримати доступ за допомогою будь-якого пристрою, комп'ютера чи ноутбука, який має веб-браузер, що робить веб-ресурс доступним для студентів. Kahoot! призначена для того, щоб вчителі створювали власний контент і оцінювали своїх учнів, а останні, щоб розважалися та навчилися бути конкурентоспроможними, таким чином покращуючи навчальне та оцінювальне середовище в класі. Більшість функції в Kahoot! зосереджені на слідкуванні за динамікою класу під час формування англомовної лексичної компетентності та її навичок, а також на тому факті, що ця гра підвищує оцінки та мотивацію учнів навчатися та вивчати англійську мову.

Концепція Kahoot! полягає в тому, щоб поєднати систему відповідей учнів та існуючу систему в школах впровадивши туди інтерактивні елементи, які забезпечуються смартфонами та комп'ютерами. Мета Kahoot! полягає в тому, щоб підвищити залученість, мотивацію, насолоду та концентрацію для

покращення ефективності навчання та динаміки класу. Нудні завдання в комп'ютерному навчальному середовищі можуть стати причиною поганого навчання та проблемної поведінки. Kahoot! дозволяє вчителям створювати чотири різні типи ігор, які включають вікторини, опитування та дискусії, в яких учні змагаються один з одним. Відображаються найкращі результати по кожному запитанню, а переможець відображається на табло в кінці сеансу. Запитання вікторини та опитування стимулюють вироблення швидких рішень під час навчання, а обговорення в класі удосконалюють навички говоріння. Функція відкритої відповіді та можливість поєднати вікторину та опитування в одній грі дуже допомагають урізноманітнити сам процес навчання та оцінювання учнів. Також учні можуть спілкуватися зі іншими учнями з усього світу, щоб грати або спілкуватися зі своїми однолітками в позаурочний час, щоб змагатися та покращувати свої результати. Дані можуть завантажувати вчителі, або учні, що створили гру і переглядати усі матеріали в Excel. Ці звіти можуть бути корисними в подальшому для порівняння прогресу в навчанні. Виділяють наступні шаблони вправи з веб-ресурсу для розвитку лексичних навичок (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Вправи з веб-ресурсу Kahoot! для розвитку лексичних навичок в усному мовленні

Назва вправи	Опис
Так або Ні	Учням задається питання на яке потрібно відповісти «Так» або «Ні» аргументувавши правильність своєю думки.
Мозковий штурм	Учні обмінюються ідеями, які потім обговорюються в класі. Згодом проводиться голосування за найкращу ідею.
Постав мітку	Учні ставлять мітку на картинці, що стосується вивченої теми, далі вони розповідають усно коротку інформацію про відмічену деталь на фото.

Основна відмінність Kahoot! полягає в тому, що і питання, і відповіді відображаються на пристроях учнів, немає необхідності використовувати проектор, а сеанси відповідей не синхронізовані, тобто учневі не потрібно чекати інших однокласників, перш ніж перейти до наступного запитання.

Веб-ресурс LearningApps.org призначений для розробки та зберігання дидактичних мультимедійних інтерактивних завдань, за допомогою яких учитель може сформулювати, закріпити та перевірити набуті знання, уміння та навички кожного учня в навчальній та ігровій формі, що сприяє формуванню пізнавального інтересу, мотивації до навчання, критичності і самостійності. При цьому суттєво підвищується ефективність уроків і це стимулює учнів до навчання. Навчальний процес активізується через підвищення його інформативності. Завдяки цьому учні вдосконалюють свої вміння орієнтуватися в інформаційному просторі і в цьому випадку вчитель виступає в ролі наставника. Вправа, яку створили у LearningApps, можна відправити учням у Viber або Telegram, а також до інших соціальних мереж. Кожна вправа має свій QR код, що дозволяє роздрукувати QR код і роздати студентам для виконання, а також можна розмістити цей QR код на одному зі слайдів презентації. Завдання учня - відсканувати QR код за допомогою мобільного пристрою (телефон чи планшет) та виконати завдання для самоконтролю.

Даний веб-ресурс ми використовували на усіх трьох етапах навчання, від першого, де відбувалось ознайомлення з новим тематичним вокабуляром до повного занурення в тему та використання лексики в різних контекстах. На веб-ресурсі LearningApps.org є інструменти, що дозволяють викладачеві дистанційно спілкуватися зі студентами та колегами, організувати онлайн голосування:

- блокнот – текстовий редактор;
- дошка оголошень – програма для розміщення мультимедійного контенту (текстові нотатки, картинки, аудіо та відео);
- календар – для складання розкладу уроків та іншого у вигляді таблиці;

- чат – для спілкування учнів, що знаходяться онлайн;
- голосування – для організації онлайн-голосування під час занять.

Серед основних переваг інтерактивних вправ розроблених на веб-ресурсі LearningApps.org можна виділити такі: розроблені викладачем інтерактивні завдання у LearningApps.org які учні можуть виконувати як в аудиторії, так і вдома; при розробці інтерактивних завдань у LearningApps.org, можна використовувати інформацію, яку на папері неможливо розмістити (звуки, музика, відео та ін.); учні можуть виконувати інтерактивні завдання на різних пристроях (смартфони, інтерактивні дошки, планшети та ін.); вчителі можуть використовувати при розробці вправ та інтерактивних завдань блоки та модулі інших користувачів як шаблон, або опублікувати свої власні вправи на платформі (Таблиця 1.3). Цей веб-ресурс можна використовувати в різних формах навчання: під час аудиторних та практичних занять (веб-сайт); під час віртуальних екскурсій (Smart Board); під час самостійної та дослідницької роботи учнів (веб-сайт); під час виконання домашніх завдань учнями (веб-сайт, мобільні додатки).

Таблиця 2.3 – Вправи на веб-ресурсі LearningApps.org для розвитку лексичних навичок в усному мовленні

Назва вправи	Опис
Вікторина	Вчитель створює запитання з різною кількістю варіантів відповіді. Питання можуть бути у текстовому, аудіо- чи відеоформаті. Вчитель сам визначає кількість запитань. Учні відповідають усно або надсилають в особистий кабінет вчителя.
Заповни пропуски	Учням пропонується певна частина тексту з пропусками в ній. Необхідно заповнити пропуски: обравши із запропонованих варіантів, або вибрати твердження самостійно з вивченого матеріалу. Учні мають пару хвилин на підготовку та відповідають усно по черзі. Вправу можна використовувати на етапі мотивації, перевірки домашнього завдання.

Продовження таблиці 2.3

Знайди слова	Вправа використовується як навчальна гра. Учні пропонується список запитань, на які потрібно відповісти, і знайти їх на дошці для пошуку слів одне поруч з одним. Програма сама створює панель пошуку слів, де слова розташовані по горизонталі, вертикалі та діагоналі. Ця вправа використовується на всіх етапах уроку англійської мови, особливо пропонується для актуалізації знань
Крокодил	Учні діляться на дві команди та з кожної по черзі виходить гравець, якому попадається слово. Учень повинен описати це слово не називаючи та використовуючи якомога більше вивченої лексики. Іншим учням в якості підказки висвітлюються різні букви, що можуть бути в цьому слові.
Опис фото	Учні потрібно усно описати, що відбувається на фото.
Перший мільйон	Учні відповідають на запитання в ігровій формі, що нагадує гру «Мільйонер»
Скачки	Учні діляться на команди/пари та відповідають на запитання. Чия команда виграє, той кінь наближається до фінішу ближче.

Wordwall – це веб-ресурс, який використовують в процесі викладання та навчання, який вимагає від учнів застосування критичного мислення під час вивчення слів у класі. Ця гра дозволяє задіяти нові та незнайомі слова, що може допомогти учням у вивченні англійської мови. Wordwall розроблений для покращення активності учнів, щоб вони були більш активними в онлайн-навчанні. На веб-ресурсі учні можуть одночасно і грати і навчатись, а вчитель може стежити за прогресом учнів (Таблиця 2.4). Перевага цієї гри полягає в тому, що вона допомагає вчителю подавати навчальний матеріал, щоб учням було легше зрозуміти контекст вправ та що від них вимагають. Крім того, Wordwall може розважити учнів під час навчання, виконуючи інтерактивну функцію. Ця платформа дуже проста у користуванні, як для вчителя так і для учнів. Даний ресурс можливо застосовувати на усіх рівнях розвитку англійської мовної лексичної компетентності.

Таблиця 2.4. – Вправи з веб-ресурсу WordWall для розвитку лексичних навичок в усному мовленні

Назва вправи	Опис	Тип
Відкрий коробочку	Учні по черзі натискають на коробку і їм попадається зображення/текст про який їм потрібно розповісти чи описати, або скласти діалог за вмістом фото. Все залежить від змісту завдання.	Безкоштовна
Крути барабан	Учні крутять барабан, їм попадається запитання на яке вони повинні відповісти. Учень якому попадається пуста частина звільнений від усної відповіді.	Безкоштовна
Випадкові карти	Учні тягнуть карти в яких може міститись, що завгодно (аудіо, зображення, текст). Вчитель сам визначає мету та основне спрямування даного завдання. Обов'язковий є те, що учень відповідає усно.	Безкоштовна
Флеш-карти	На картах містяться запитання на які учень дає усну розгорнуту відповідь	Платна
Конвеєрна стрічка	Спочатку учню демонструють низку предметів, далі він повинен усно відтворити їх, не забувши ні одного слова.	Платна

Wizer.me – це веб-ресурс, який дозволяє вчителям створювати інтерактивні робочі аркуші для учнів. Такі інтерактивні робочі аркуші дозволяють вчителям легко зробити освіту інтерактивною та цікавою, а також дають можливість вчителям та батькам отримати уявлення про прогрес учнів. Якщо виникають якісь запитання то на веб-ресурсі є миттєвий зворотній зв'язок і заохочення для учнів.

Учням можна надсилати посилання на Wizer одним із трьох способів: через Google Classroom, у вигляді посилання або у вигляді пін-коду. В першому варіанті учні автоматично ввійдуть у систему та будуть готові ознайомитися з робочим аркушем. В другому випадку, додаток Wizer.me створює завдання для

учнів, а вони просто клацають за посиланням. Якщо вибрати третій варіант то учні переходять просто на сайт, де кожне завдання має свій унікальний пін-код.

Робочі аркуші Wizer.me візуально привабливі та надихають учнів витратити більше часу на спілкування англійською мовою. Вчителі можуть обрати робочі аркуші Wizer.me з низки фонів і тем. Wizer.me дозволяє додавати мультимедіа до аркуша із завданнями змішаного формату (відео, аудіо та зображення). Крім того, Wizer.me економить час завдяки автоматичній перевірці та оцінці, щоб мати можливість дати більше особистих відгуків для кожного учня.

На веб-ресурсі є багато цікавих засобів для практики лексичних навичок в усному мовленні:

1. Запитання з множинним вибором відповідей. Це не новаторський метод, але такі запитання є основною частиною стандартизованих тестів. Для того, щоб зробити завдання більш цікавим існує можливість поставити аудіозапитання та отримати аудіовідповідь або завантажити зображення.

2. Заповнити бланк аудіовідповіддю – ще один простий інструмент, який Wizer оновив своїми цифровими робочими аркушами. Можна вставляти текст та заповнювати пропуски аудіо.

3. Веб-інструменти. Можливість завантажувати веб-сторінки та відео YouTube на робочий аркуш. Це чудовий спосіб додати до робочого аркуша додатковий вміст.

4. Спільнота робочих аркушів. Викладачам не завжди потрібно заново придумувати завдання для певної теми, адже Wizer має велику кількість робочих аркушів, які вже створили та поділилися інші вчителі.

У підсумку, варто зазначити, що основною перевагою даного ресурсу є можливість скласти робочі аркуші з різним наповненням, а також, що важливо для практики навичок говоріння тут можна додати голосові повідомлення в чаті при спілкуванні та створювати завдання формату запитання-відповідь за допомогою аудіо повідомлень.

H5P – це платформа для інтерактивного навчального контенту, яка була вперше випущена в 2013 році. Веб-сервіс H5P потрібно інтегрувати в систему навчання, таку як Moodle, Drupal або WordPress. Після встановлення та активації H5P можна створювати або завантажувати будь-які матеріали з інших джерел. Даний ресурс можна використовувати на всіх етапах оволодіння навичками говоріння, однак ми застосовували його на етапі вживання для тренування діалогічного мовлення.

Наразі веб-ресурс H5P пропонує 46 типів вправ, які можна завантажити через основну систему. Однак ці вправи є просто шаблоном, а основне наповнення створює вчитель підбираючи відповідний матеріал для учнів. Для кожного типу вправ на веб-сайті H5P доступна інструкція з описом правильного використання. H5P надає інноваційні рішення для вчителів, які хочуть отримати місце для активного навчання учнів, яке можна використовувати для створення та розробки будь-якого навчального матеріалу чи оцінювання, пов'язаного з навчальними цілями предмету (Талиця 2.5). Крім того, контент H5P доступний на будь-якому мобільному пристрої в будь-який момент часу, забезпечуючи зручність для вчителів у створенні контенту, а учням – доступ до нього.

Таблиця 2.5 – Типи вправ з веб-ресурсу H5P для розвитку лексичних навичків в усному мовленні

Тип контенту	Опис вправ
Ігровий контент	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гра на запам'ятовування та поєднання зображень. 2. Діалогові картки (створення текстових картинок). 3. Створення стильних флеш-карток для усних запитань. 4. Відгадайте відповідь (створення двобічних картинок запитання відповідь).
Аудіо контент	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диктофон (щоб учні та вчителі створювали аудіозаписи). 2. Диктант (створення аудіо великих об'ємів для написання диктантів). 3. Вимовляйте слово (тренування правильної вимови з функцією перевірки вчителя). 4. Відповіді на запитання, опитування, тести аудіоповідомленням.

Продовження таблиці 2.5

Інші типи	1. Віртуальний тур з використанням озвучки учнів. 2. Створення різних ситуацій (сценаріїв) для самостійного усного навчання.
-----------	---

Оскільки H5P надає багато інструментів для творчої діяльності, це дає змогу вчителям створювати більш цікаві матеріали для вивчення англійської мови. Інтерактивний зміст H5P можна використовувати для вдосконалення не тільки навичок усного мовлення. Наприклад, використання кросворду, гри на запам'ятовування та флеш-карток може розширити словниковий запас учнів. Інтерактивні відео, диктанти та різні запитання поглиблюють навички аудіювання. Для практики навичок письма підходять завдання на заповнення пропусків або написання твору чи повідомлення. Використання веб-ресурсу H5P у викладанні та навчанні має багато переваг. Одна із них полягає в отриманні досвіду в процесі навчання при цьому не підштовхуючи учнів до когнітивного перевантаження. Ця платформа для навчання стає чудовим помічником для вчителів у процесі викладання та навчання, оскільки вони можуть створювати інтерактивний навчальний контент, який може мотивувати інтерес учнів завдяки різноманітності представлених завдань. Використання H5P також заохочує самостійне навчання. Загалом, використання H5P є чудовим варіантом, щоб зробити онлайн-вивчення англійської мови більш привабливим, цікавим та інтерактивними.

2.2. Авторська система вправ з використанням веб-ресурсів для формування лексичної компетентності в учнів профільного класу

У процесі експериментальної роботи було створену систему вправ для учнів 10-х класів, використавши різні веб-ресурси, щоб зробити процес опанування навичок в усному мовленні цікавим та систематизованим. Система вправ включає завдання з говоріння, а також поєднання вправ для аудіювання, письма та читання. Адже, формування АЛК в говорінні тісно переплітається з

іншими видами мовленнєвої діяльності. Вправи розроблялись на освітніх веб-ресурсах де є можливість створювати самостійно усі завдання, вставляти потрібну лексику, відео та аудіо. Усі вправи створювались за темою «All work & no play», яку учні 10-х класів вивчають у I семестрі.

Слід зазначити, що формування АЛК відбувається поетапно, тому комплекс вправ був розроблений відповідно до цих етапів, а веб-ресурси, які використовувались повністю задовольняли потреби вчителя для розвитку навичок говоріння в учнів.

1. Етап семантизації – вправи, які спрямовані на ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями, розкриті повного значення, що включає в себе це поняття та правильній вимові. Перший крок під час вивчення будь якої теми – введення нового тематичного вокабуляру. На цьому етапі, найчастіше використовуються такі веб-ресурси, як *Quizlet, Wizer, LearningApps* та *WordWall*.
2. Етап автоматизації – вправи, які активізують використання нових лексичних одиниць в говорінні і сприяють швидкому засвоєнню їх. Основне призначення вправ цього типу – доведення до автоматизації вживання нового лексичного матеріалу в різних видах мовленнєвої діяльності. На цьому етапі, найчастіше застосовувались такі веб-ресурси, як *Kahoot!, H5P, WordWall, Wizer* та *LearningApps*.
3. Етап вживання – вправи, за допомогою яких учні використовують вивчену лексику в різних комунікативних навчальних ситуаціях. Вправи такого типу дозволяють підтримувати на високому рівні засвоєнні знання. Для цього використовувались усі вище перераховані веб-ресурси, а також додаткові *BBC Learning English, TED Talks, MyEnglishPages* та *YouTube*.

На першому етапі, було розроблено вправи, які ознайомили учнів з новими словами за допомогою інтерактивних засобів. Як відомо, учні краще засвоюють інформацію, якщо її подати цікаво та послідовно.

Зразок 1.

Етап: семантизації.

Веб-ресурс: Quizlet.

Прийом: учень знайомиться з лексикою за допомогою слухового та зорового сприйняття, що підвищує вірогідність запам'ятати нові лексичні одиниці швидше.

Мета: ознайомити учнів з новим тематичним вокабуляром, пояснити значення нових слів та правильній вимові.

Завдання: *Look at the pictures and read the new vocabulary in turn. After reading, check the pronunciation of each word. Make a sentence with any word of your choice.*

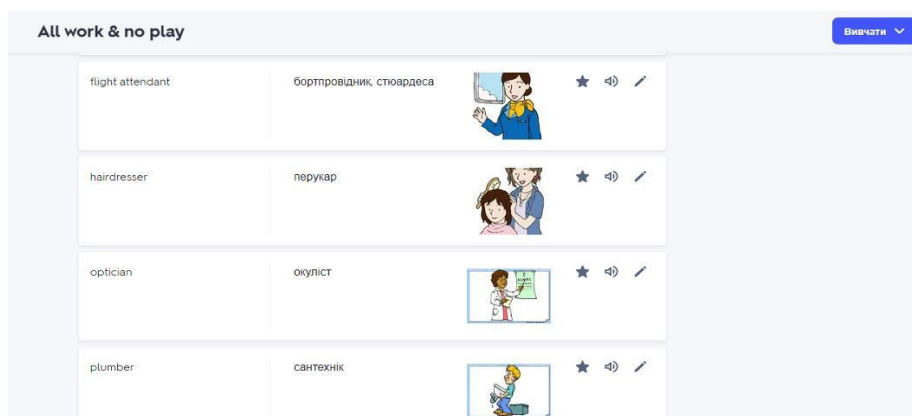


Рисунок 2.1. – Зразок вправи Quizlet на етапі семантизації

Зразок 2.

Етап: семантизації.

Веб-ресурс: Quizlet.

Прийом: учні за допомогою тестових завдань на вибір навчаються відрізняти нові поняття між собою, це доповнюється картинками, які вносять різноманітність та ігровий момент в вправу.

Мета: тренувати знання нових лексичних одиниць.

Завдання: *Determine the correct translation of the word and its definition* (Додаток А).

1. Електрик –
a) carpenter; b) plumber; c) lawyer; d) electrician.
2. A person who monitors the comfort and safety of air, land and sea passengers:
a) accountant; b) flight attendant; c) porter; d) plumber.
3. Guess the profession of the person who uses these items: syringe, stethoscope, test tubes, tripod, dropper: a) vet; b) dentist; c) nurse; d) cleaner.

Зразок 3.

Етап: семантизації.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: прослухати аудіозапис та вказати правильну відповідь.

Мета: активізація нової лексики під час прослуховування аудіо, розвиток аудитивних навичок в учнів.

Завдання: *Listen carefully to the excerpts from the audio and guess what professions the audio is talking about. If necessary, listen to the recording twice!*

(Додаток А)

1. This person grows crops and also raises animals and sometimes drives a tractor. Who is this person? ...
2. This person works with medicine in any form, he/she often communicates with different people. ...
3. This person often stands and deals with various scissors, hairspray and hairpins. ...
4. This person always carries a gun and handcuffs. A person is concerned about the safety of citizens and catches criminals. ...

Зразок 4.

Етап: семантизації.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: розповідь.

Мета: розвиток навичок монологічного мовлення в учнів, активізація вивченої лексики в усному мовленні.

Завдання: *Interactive game «Tell me what you do for a living»*. Each student secretly chooses a number, and the name of the profession is hidden under it, the student talks about himself in detail, and other students guess. (Seller, lawyer, programmer, vet, chief cook, doctor, electrician, actress, secretary, waiter) (Додаток А).

Зразок 5.

Етап: семантизації.

Веб-ресурс: Wizer.

Прийом: правильно вказати та позначити предмети.

Мета: за допомогою зорового сприйняття стимулювати швидше запам'ятовування нового лексичного матеріалу.

Завдання: *Look at the picture, there you will see many objects that surround the nurse. Specify the name of these objects correctly. If you don't know, use a dictionary and note the unknown words!*

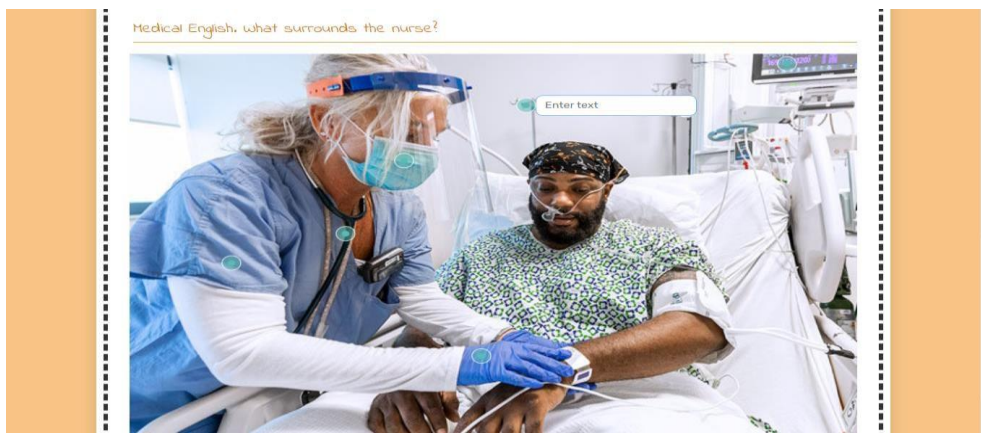


Рисунок 2.2 – Зразок вправи Wizer на етапі семантизації

Зразок 6.

Етап: семантизації.

Веб-ресурс: Wizer.

Прийом: відшукати нові слова серед інших слів.

Мета: після ознайомлення з новим тематичним матеріалом, щоб учні краще запам'ятали слова та їх правильне написання.

Завдання: *Look at the picture and find 15 words from the list. When you find the right word, click on the first and last letter.*

Зразок 7.

Етап: автоматизації.

Веб-ресурс: WordWall.

Прийом: класифікація термінів відповідно до елементів, що їх характеризують та описують.

Мета: поглибити засвоєння нових лексичних одиниць, тренувати різницю між термінами «salary» та «wage», «income» та «revenue».

Завдання: *There are four different terms in front of you. You need to distribute the items from the left between them so that all the cells are filled (Додаток Б).*

Зразок 8.

Етап: автоматизації.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: виконання письмової вправи з новими ЛО.

Мета: удосконалити навички володіння новим лексичним матеріалом, тренувати навички писемного мовлення.

Завдання: *Look at the pictures and guess the name of each profession. After that, write one sentence for each of the pictures. Try to use as many words as possible from the new topic. Write sentences in the box under the photo.*

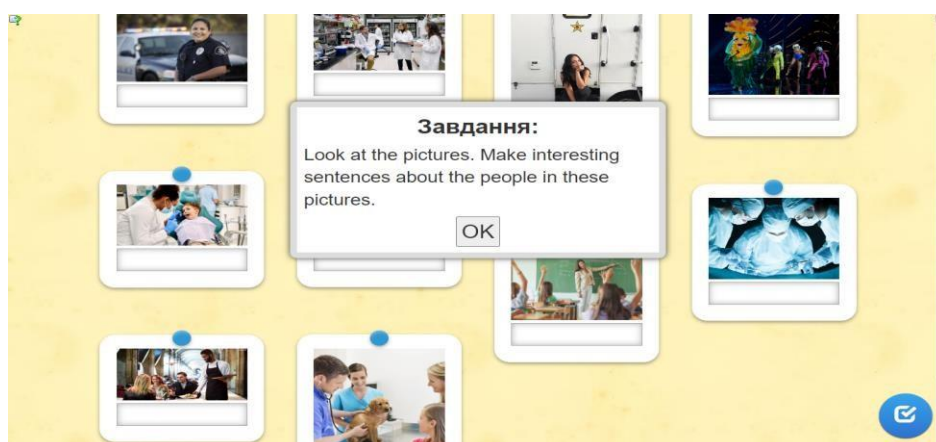


Рисунок 2.3 – Зразок вправи LearningApps на етапі автоматизації.

Зразок 9.

Етап: автоматизації.

Веб-ресурс: Kahoot!.

Прийом: перегляд відео, виконання вправи «True or False» після перегляду.

Мета: тренувати навички аудіювання та перевірити правильність почутого після завершення відео.

Завдання: *Watch the video carefully. Take note of important details. After watching, complete the «True or False» exercise for video «Scariest Jobs In The World» (YouTube) (Додаток Б).*

Зразок 10.

Етап: автоматизації.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: перегляд відео, відповіді на запитання під час перегляду, переказ змісту та основної інформації з відео.

Мета: тренувати навички аудіювання.

Завдання: *Watch the video "The 10 Weirdest Jobs in the World and What They Pay" and answer the questions while watching. Recite the main information from the video (Додаток Б).*

- 1) Do you think this profession is important? Justify why?
- 2) Do you think it is easy to work like this? Isn't it boring?
- 3) Would you like to have a professional bridesmaid at your wedding?
- 4) Do you think this problem is worth hiring people to solve? Justify your opinion.
- 5) Do you think the profession that this guy talked about is interesting for you? Why?

Зразок 11.

Етап: автоматизації.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: переклад речень з української мови на англійську мову.

Мета: практикувати навички писемного мовлення, а саме перекладу з використанням тематичної лексики.

Завдання: *Translate the sentences from Ukrainian to English using the learned vocabulary. Write the sentences in the boxes below the original text (Додаток Б)*

- 1) Якщо у вас проблеми зі світлом то викликайте електрика, не намагайтесь вирішити усі проблеми самостійно.
- 2) Перші роки було дуже важко працювати лікарем, тому що я боявся прийняти не вірне рішення.
- 3) Кар'єра є важливою частиною життя будь-якої людини.
- 4) Тільки висока заробітна плата та бонуси стимулюють роботу працівників.
- 5) Професія актриси змушує мене часто перевтілюватись в різних людей та іноді я забуваю, що світ кіно не є справжнім.

Зразок 12.

Етап: автоматизації.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: складання речень по картинці.

Мета: удосконалювати навички монологічного мовлення в учнів, тренувати навички комунікації.

Завдання: *Look at the pictures and orally make interesting sentences that relate to the given pictures. Use the learned vocabulary! Everyone in turn voices their sentence (Додаток Б).*

Зразок 13.

Етап: автоматизації.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: складання діалогу з використанням вивченої лексики.

Мета: удосконалювати навички діалогічного мовлення в учнів, практикувати роботу в парах.

Завдання: *Work in pairs. Write a dialogue and act it out in roles (First, divide the professions among yourselves, then everyone chooses a partner. The pair must come up with and act out a dialogue according to the photo. The dialogue must contain learned vocabulary (the amount of vocabulary is determined by the students, but at least 5 learned words).*



Рисунок 2.4 – Зразок вправи LearningApps на етапі автоматизації

Зразок 14.

Етап: вживання.

Веб-ресурс: Н5Р.

Прийом: драматизії (розігрування діалогу в ролях).

Мета: практикувати навички усного мовлення, монологічного та діалогічного, тренувати використання тематичного матеріалу в усному мовленні.

Завдання: *Work in pairs. Read the dialogue, try to remember as many tapes as possible. Role-play the dialogue. Do not forget about intonation and correct pronunciation according to the situation. If you forgot the words, try to improvise (Додаток В).*

Зразок 15.

Етап: вживання.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: інтерактивна гра крокодил).

Мета: практикувати навички монологічного мовлення та використання тематичного матеріалу в усному мовленні.

Завдання: *Students are divided into two teams, then students from each team go to the teacher in turn and explain to the class the word they see on the web resource. They explain it with words and gestures. Everyone else tries to guess it. The team that names more correct answers wins (Додаток В).*

Зразок 16.

Етап: вживання.

Веб-ресурс: LearningApps.

Прийом: вставити слова в текст.

Мета: тренувати навички писемного мовлення.

Завдання: Before doing the exercise, read the article «Biography of President Barack Obama». Do the exercise on inserting the missing words in the text. Write the words in the boxes. A word will not be counted if there is a spelling error.

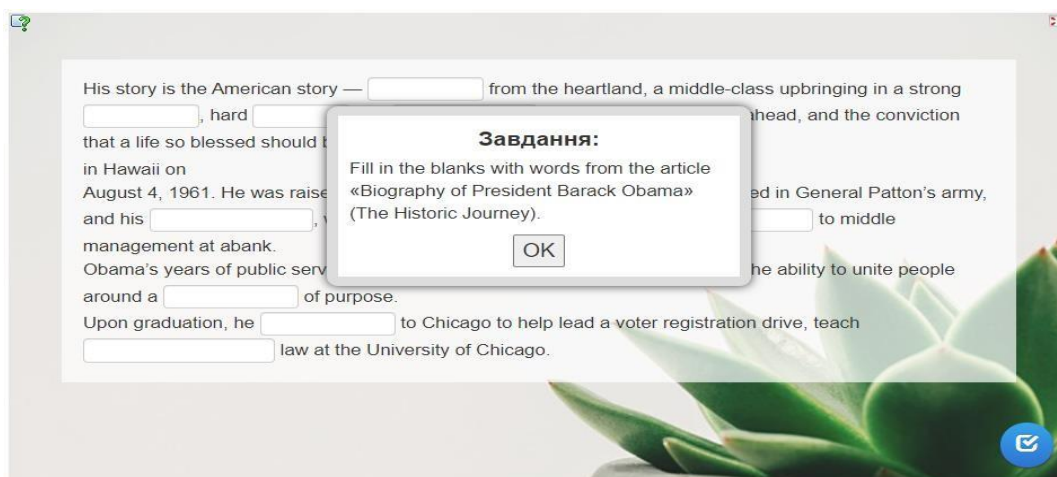


Рисунок 2.5 – Зразок вправи LearningApps на етапі вживання

Зразок 17.

Етап: вживання.

Веб-ресурс: Wordwall.

Прийом: дискусія відповідно до теми.

Мета: практика вживання вивченої лексики в усному мовленні, тренування навичок комунікації.

Завдання: *Interactive game-discussion with students «Random playing card».* Each of the students clicks on the card and a question appears to him, to which the student must give a complete answer (Додаток В).

Зразок 18.

Етап: вживання.

Веб-ресурс: LearningApps, 6 Minute English.

Прийом: прослуховування діалогу «Are you following your dreams?», відповіді на запитання після прослуховування.

Мета: тренування навичок аудіювання під час прослуховування діалогу.

Завдання: *Listen carefully to the dialogue. Write down important facts.* Answer the questions after listening (Додаток В).

- 1) Where did the first dreamer live?
- 2) What did the people of Riverside do?
- 3) What was Daisy's main point?
- 4) Tell us about the second group of dreamers? Where did they come from?
But what do they dream about?
- 5) With whom does Herman compare himself?
- 6) According to the audio, what do most people regret?

Зразок 19.

Етап: вживання.

Веб-ресурс: WordWall.

Прийом: інтерактивна гра «Поки не закінчився час. То правда чи брехня?» за статтею «Short Story on Workplace Conflict».

Мета: тренування навичок монологічного та діалогічного мовлення.

Завдання: *Before starting the game, read the article "Short Story on Workplace Conflict" carefully. Next, statements will appear in front of you on the*

treadmill and you need to answer whether they are true or false, as well as prove why you think so. You are given 1 minute for each statement (Додаток В).

- 1.) John had a great team, but one employee in particular just had a bad attitude (T/F).
- 2.) John had a hard time dealing with conflicts at work (T/F).
- 3.) The conflicted employee was hired by John when he was a manager (T/F).
- 4.) The employee was arrogant in everything (T/F).
- 5.) Only John was concerned about the employee's behavior (T/F).
- 6.) John only gave him a written warning (T/F).
- 7.) The conflicted employee was at work when John first came to the company (T/F).

Провівши заняття та впровадивши нові вправи на веб-ресурсах, ми підрахували, який онлайн ресурс ми використовували частіше. Підрахування цих даних має на мені оцінити корисність та ефективність кожного сайту під час навчання.

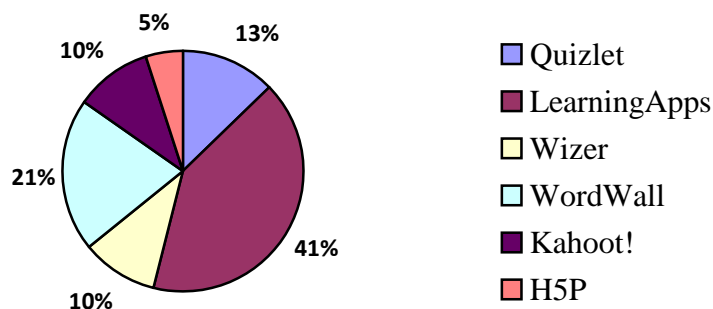


Рисунок 2.6 – Статистика використання різних веб-ресурсів на заняттях

Проаналізувавши загальну кількість та частоту використання різних веб-ресурсів на проведених заняттях було виявлено, що найчастіше використовувались такі освітні ресурси, як LearningApps – 41% (16 разів), WordWall – 21% (8 разів), Quizlet – 13% (5 разів), Wizer та Kahoot! – 10% (по 4 рази), а також H5P – 5% (лише 2 рази).

2.3. Підсумки експерименту з впровадження системи вправ, розробленої на освітніх веб-ресурсах для формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні

Впровадження нової системи вправ на різних веб-ресурсах для удосконалення традиційної методики формування англомовної лексичної компетентності відбувалось на базі Хмельницької гімназії №1 імені Володимира Красицького. До експерименту були залучені учні 10 класу за профільним спрямуванням «Англійська мова». Перед початком був проведений зріз знань, що дозволив перевірити рівень сформованості лексичної компетентності в усіх учнів та розподілити їх на групи. Клас був поділений на контрольну групу, яка продовжувала навчання за методикою викладача та експериментальну групу, яка вчилася за новими розробленими вправами з різних веб-ресурсів. Кількість учнів, які брали участь в педагогічному експерименті становить 20 осіб. Тему для вивчення було обрано згідно з шкільною програмою 10 класу. Дотримувалися усі норми проведення педагогічного експерименту відповідно до попередніх настанов та рекомендацій.

Педагогічний експеримент поділявся на чотири етапи: 1) проведення передекспериментального зрізу для визначення в учнів рівня володіння лексичними навичками в усному мовленні ; 2) проведення експериментального навчання для активізації нової системи вправ, що була створена шляхом використання різних веб-ресурсів; 3) контроль результатів педагогічного експерименту для перевірки рівня засвоєння учнями нового матеріалу за допомогою розробленої системи вправ; 4) тлумачення результатів за допомогою математичних розрахунків та їх розгляд.

Основна мета педагогічного експерименту полягала в перевірці ефективності запропонованої системи вправ, що базується на використанні різноманітних освітніх веб-ресурсів. Головне припущення, що було висунуто полягало в тому, що учні краще засвоюють нові знання та лексичні навички в

успішному мовленні, якщо подавати нову інформацію за допомогою різних інтерактивних вправ з інтернету. В епоху дигіталізації є можливість використовувати найрізноманітніші ресурси, щоб підвищити рівень засвоюваності нового матеріалу і зробити цей процес цікавим. Тобто використання інтернету та веб-ресурсів може принести набагато більше користі, аніж негативних наслідків. Для підтвердження цього припущення були проведені усі чотири етапи педагогічного експерименту.

Передекспериментальний зріз був розділений на певні стадії, що дозволяли зберегти чистоту експерименту: 1 – розподіл учнів на групи, порівно по 20 учнів в контрольну та експериментальну групи; 2 стадія – передекспериментальний зріз, який тривав 1 годину і був проведений в кожній групі. Обидві групи отримали однакові завдання, які найкраще підходили для перевірки АЛК; 3 стадія – аналіз отриманих в ході зрізу результатів та їх інтерпретація.

Усі завдання для перевірки рівня АЛК в говорінні були розроблені самостійно і відповідали рівню В1. Перевірка рівня сформованості АЛК відбувалась за допомогою поєднання різних вправ, які втілювалися шляхом засобів аудіовізуальної та аудитивної наочності: 1) перегляд відео та сприйняття тематичних лексичних одиниць; 2) виконання вправи до відео «True or False» після перегляду з використанням ТО; 3) вправа на множинний вибір для перевірки володіння ТО; 4) вправа на підбір ТО відповідно до контексту. Така вправа дозволяє перевірити орфографію, знання граматичних структур та пунктуацію в учнів, а також лексичний запас, яким вони володіють. Адже, згідно з результатами досліджень, деяким учням важко розкрити весь свій потенціал у володінні АЛК під час комунікації перед аудиторією у зв'язку з наявністю різних психологічних бар'єрів. Тому для розкриття повноти рівня знань використовують саме письмові завдання, які дозволяють учневі задіяти різні типи мислення; 5) інтерактивна гра «Spin the drum» (веб-ресурс Wordwall). Учні за бажанням підходили до вчителя і натискували на барабан, після цього у

випадковому порядку випадало питання. Питань включали різні сфери життя: сім'я, хобі, погода, спорт та одяг. На кожного учня виділялось не більше трьох хвилин. Після відповіді робились короткі відмітки про помилки, вміння застосовувати різні граматичні структури та рівень лексики, яку використовував учень під час усної комунікації.

Критерії оцінювання ступеня сформованості АЛК в усному мовленні були розроблені у вигляді таблиці відповідно до вимог навчальної програми (Таблиця 2.7). В загальному сума усіх завдань становила 25 бали. Відповідно до навчальної програми ступені сформованості АЛК в усному мовленні розділяють на чотири рівні – низький, середній, задовільний, високий. У такому випадку, учень на низькому рівні отримав від 1-8 бали, на середньому рівні від 9-16 бали, на задовільному рівні від 17 – 21 бали, на високому рівні від 22-25 балів. Максимальна сума балів в точності відповідала кількості завдань, які виконували учні під час зрізу.

Таблиця 2.7 – Критерії оцінювання ступеня сформованості АЛК в усному мовленні

Критерії	Показники	Бали
Контекстність лексичної одиниці	Вміння правильно розуміти та інтерпретувати ЛО.	5
	Вміння розпізнати ЛО в різних контекстах та підібрати лексику відповідно до контексту.	5
Самостійне відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні.	Вміння використовувати лексику відповідно до поставлених комунікативних завдань в монологічному мовленні	5
	Вміння будувати граматично правильні конструкції та речення в діалогічному мовленні.	10

Перевірка критерію контекстність лексичної одиниці відбувалась шляхом виконання наступних вправ, які були запропоновані дітям під час виконання перед експериментального зрізу. Нище наведено приклад завдання для учнів:

Показник: вміння правильно розуміти та інтерпретувати ЛО.

Task 1. Watch the video and translate the words that were used in the video.

- a) dedicate –
- b) робоче місце –
- c) письмове попередження –
- d) важливий –
- e) be a part of something –
- f) виконавчий продюсер –
- g) рада директорів –
- h) кваліфікація –
- i) посада –

Далі перевірка критерію контекстність лексичної одиниці відбувалась шляхом виконання завдань, які були спрямовані на контроль вміння підібрати лексику відповідно до контексту та вміння розпізнати лексичні одиниці в різних контекстах. Для цього були розроблені наступні вправи:

Показник: вміння розпізнати лексичні одиниці в різних контекстах.

Task 2. Watch the video carefully. After watching, read the sentences and classify them as True or False. On the side next to the sentence, write T or F.

1. Selena Gomez likes to be honest with the press and interviewers.
2. Selena Gomez's mother gave birth to her when she was only 16.
3. Selena Gomez's mother worked three jobs to provide her with a good life.
4. She first appeared on the set of the children's TV series "Barney".
5. Since childhood, Selena dreamed of becoming a singer.

Показник: вміння підібрати лексику відповідно до контексту.

Task 3. Translate the sentence by choosing the correct words for the context.

<i>продавці</i>	<i>усне</i>	<i>зриви</i>	<i>професійне</i>	<i>salary</i>
<i>риби</i>	<i>попередження</i>		<i>вигорання</i>	
<i>Дохід</i>	<i>Agenda</i>	<i>teammates</i>	<i>personal goals</i>	<i>underpaid</i>

1. Усі технічні питання ми розглядаємо на порядку денному.
2. Велику роль у створенні дружньої атмосфери грають товариші по роботі.
3. People who work at a job they don't like always suffer from professional burnout.
4. Fishmongers often deceive buyers about the freshness of the purchased fish,
5. Багато людей ставлять головним пріоритетом створення сім'ї вище своїх особистих цілей, однак через довгий час шкодують про це.
6. Якщо ви хочете мати хорошу зарплату, ви повинні багато працювати.
7. A verbal warning is used upon the employee's first violation.
8. Income grows if the employee makes efforts to increase it, otherwise he may be left without additional income.
9. Frequent disruptions of the manager at the workplace can have a negative impact on his subordinates.
10. Через незнання зарплати на ринку праці працівникам не виплачують гроші.

Відповідно до завдань, що використовувалися для перевірки сформованості АЛК в говоріння за критерієм контекстність лексичних одиниць, 10 балів – це максимальна кількість, яку можна отримати при виконанні вправ. Тобто, учень на низькому рівні отримує від 1-3 бали, на середньому від 4-6 бали, на задовільному від 7-8 бали і на високому від 9-10 бали. Усі показники перед експериментального зрізу вказано в показниках сформованості АЛК в усному мовленні за критерієм контекстність лексичної одиниці (Таблиця 2.8).

Таблиця 2.8 – Показники передекспериментального зрізу ступеня сформованості АЛК в усному мовленні за критерієм контекстність лексичної одиниці

Ступені сформованості АЛГ	Бали	Чисельність учнів в ЕГ	Чисельність учнів в КГ	Чисельність ЕГ у %	Чисельність КГ у %

Продовження таблиці 2.8

Високий	9–10	7	8	35	40
Задовільний	7-8	8	8	40	40
Середній	4-6	5	4	25	20
Низький	1-3	-	-	-	-
Сума:		20	20	100%	100%

Останнім критерієм для перевірки ступеня сформованості АЛК в усному мовленні є критерій самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні. Основні показники для цього критерія: вміння використовувати лексику відповідно до поставлених комунікативних завдань в монологічному мовленні; вміння будувати граматично правильні конструкції та речення в діалогічному мовленні. Для перевірки була розроблена та впроваджена наступна вправа:

Показник: вміння використовувати лексику відповідно до поставлених комунікативних завдань в монологічному мовленні.

Task 5. Watch the motivational video and answer the questions after watching.

- 1) What important message does the video convey?
- 2) Why do you think the girl was so upset?
- 3) What did the girl do to improve her marks?
- 4) Do you think marks are important in real life? Justify your opinion.

Показник: вміння будувати граматично правильні конструкції та речення в діалогічному мовленні.

Task 6. Interactive conversation game «Spin the drum» (student sits in front of the teacher and presses the drum button and a question is automatically selected for him/her to answer) (Wordwall web resource). (Дивитися додаток А)

Загальна кількість балів, що відповідають рівню сформованості АЛК в усному мовленні за критерієм самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні становить 15 балів. Відповідно до цього, учень на низькому рівні отримує 1-4 бали, на середньому від 5-9 бали, на

задовільному від 10-13 бали і на високому рівні від 14-15 бали. Таким чином виконавши правильно всі завдання до цього критерію учень тримує 15 балів, а не виконавши жодного завдання учень отримує 0. Усі показники перед експериментального зрізу вказано в показниках сформованості АЛК в усному мовленні за критерієм самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні продемонстровані (Таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Показники перед експериментального зрізу ступеня сформованості АЛК в усному мовленні за критерієм самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні

Ступені сформованості АЛК	Бали	Чисельність учнів в ЕГ	Чисельність учнів в КГ	Чисельність ЕГ у %	Чисельність КГ у %
Високий	14-15	9	7	40	35
Задовільний	10-13	8	8	40	40
Середній	5-9	3	5	20	25
Низький	1-4	-	-	-	-
Сума:		20	20	100%	100%

Підсумовуючи результати передекспериментального зрізу варто зазначити, що учнів з низьким ступенем сформованості англomовної лексичної компетентності в усному мовленні в обох групах немає. Кількість учнів, які знаходяться на задовільному рівні становить 40% в обох групах, на середньому рівні в ЕГ і КГ – 25%, а на високому – 35%. Варто зазначити, що рівень в обох групах майже однаковий.

З метою поглиблення знань учнів та удосконалення АЛК в усному мовленні було розроблено систему вправ за допомогою використання веб-ресурсів. Ці вправи вводилися в навчання тільки в експериментальній групі, а в контрольній групі навчання проводилось надалі за традиційною методикою викладача. Навчання за даною методикою тривало 1,5 місяця. Після навчання за новою методикою з метою оцінки результативності нововведень було

проведено післяекспериментальний зріз в обох групах. Результати післяекспериментального зрізу та його ефективність можна побачити нижче (Таблиця 2.10, Таблиця 2.11).

Таблиця 2.10 – Показники післяекспериментального зрізу ступеня сформованості АЛК в усному мовленні за критерієм самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні

Ступені сформованості АЛК	Бали	Чисельність учнів в ЕГ	Чисельність учнів в КГ	Чисельність ЕГ у %	Чисельність КГ у %
Високий	14-16	10	6	50	30
Задовільний	10-13	10	9	50	45
Середній	5-9	0	5	0	25
Низький	1-4	-	-	-	-
Сума:		17	18	100%	100%

Таблиця 2.11 – Показники післяекспериментального зрізу ступеня сформованості АЛК в усному мовленні за критерієм контекстності лексичної одиниці

Ступені сформованості АЛК	Бали	Чисельність учнів в ЕГ	Чисельність учнів в КГ	Чисельність ЕГ у %	Чисельність КГ у %
Високий	9-10	9	8	50	40
Задовільний	7-8	11	6	50	30
Середній	4-6	0	6	0	30
Низький	1-3	-	-	-	-
Сума:		20	20	100%	100%

До початку проведення експерименту нами була висунута гіпотеза, що учні в ЕГ будуть мати вищі бали по завершенню експерименту, аніж учні в КГ. Тобто учні в ЕГ будуть мати значні успіхи, якщо використовувати нову систему вправ. Перевірка вірогідності гіпотези здійснювалася за допомогою критерію

Пірсона. Цей критерій доводить надійність результатів на 96%. Головна розрахункова формула має такий вигляд:

$$\chi_{\text{ем}}^2 = N \times M \times \sum_{i=1}^L \frac{\left(\frac{n_i - m_i}{N + M} \right)^2}{\frac{n_i}{N} \cdot \frac{m_i}{M}}$$

N – чисельність учнів ЕГ;

M – чисельність учнів КГ;

n_i – чисельність учнів експериментальної групи, які мають середні бали за критеріями творчого (високого) (n_1), продуктивного (середнього) (n_2), репродуктивного (низького) (n_3) рівнів;

m_i – чисельність учнів контрольної групи, які мають середні бали за критеріями творчого (високого) (m_1), продуктивного (середнього) (m_2), репродуктивного (низького) (m_3) рівнів;

L – шкала оцінювання, $L = 3$.

Для χ^2 -квдрат критерію рівні значущості оцінені за кількістю ступенів вільності v , що обчислене за формулою:

$$v = (k - 1) \cdot (c - 1),$$

де k – кількість вибірок, стовпчиків (груп-2), s – кількість характеристик, за якими відрізняються вибірки, рядків (рівнів оцінювання-3) [26, с.224].

Критичні величини $\chi_{\text{кр}}^2$ для рівнів значимості $P=0,05$ та $P=0,01$:

$$\chi_{\text{кр}}^2(0,05)=5,991 \qquad \chi_{\text{кр}}^2(0,01)=9,21$$

Отже, достовірність результатів та підтвердження нашої гіпотези було перевірено в таблиці Excel (Рисунок 2.7 та Рисунок 2.8).

За контекстним критерієм $\chi^2 = 7,5$

За критерієм самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні $\chi^2 = 6$

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	6	10	16				A1	Високий рівень КГ (КУ)	B1	Високий рівень ЕГ (КУ)
2	9	10	19				A2	Середній рівень КГ (КУ)	B2	Середній рівень ЕГ (КУ)
3	5	0	5				A3	Низький рівень КГ (КУ)	B3	Низький рівень ЕГ (КУ)
4	20	20	40							
5	8	8	16							
6	9,5	9,5	19							
7	2,5	2,5	5							
8	-2	2	0							
9	-0,5	0,5	0							
10	2,5	-2,5	0							
11										
12										
13					6,052632		E13	Значення критерія Пірсона		5,991
14										

Рисунок 2.7 – Таблиця з обчисленнями критерію самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	8	9	17				A1	Високий рівень КГ (КУ)	B1	Високий рівень ЕГ (КУ)
2	6	11	17				A2	Середній рівень КГ (КУ)	B2	Середній рівень ЕГ (КУ)
3	6	0	6				A3	Низький рівень КГ (КУ)	B3	Низький рівень ЕГ (КУ)
4	20	20	40							
5	8,5	8,5	17							
6	8,5	8,5	17							
7	3	3	6							
8	-0,5	0,5	0							
9	-2,5	2,5	0							
10	3	-3	0							
11										
12										
13					7,529412		E13	Значення критерія Пірсона		5,991
14										

Рисунок 2.8 – Таблиця з обчисленнями критерію контекстність лексичної одиниці.

Подана нижче таблиця дозволяє нам довести, що наша гіпотеза є вірною (Таблиця 2.12). Учні, що навчались в ЕГ за новою системою вправ мають вищі оцінки, аніж учні, що навчилися за традиційною системою.

Таблиця 2.12 – Оцінювання ефективності експерименту згідно з отриманих результатів

Критерій контекстності ЛО				
Рівень сформованості АЛГ	ЕГ		КГ	
	Початок експерименту	Кінець експерименту	Початок експерименту	Кінець експерименту

Продовження таблиці 2.12

	кільк.уч	у %	кільк.уч	у %	кільк.уч	у %	кільк.уч	у %
Високий	7	35	9	50	8	40	8	40
Задовільний	8	40	11	50	8	40	6	30
Середній	5	25	0	0	4	20	6	30
Низький	-	-	-	-	-	-	-	-
Критерій самостійного відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні.								
Рівень сформованості АЛГ	ЕГ				КГ			
	Початок експерименту		Кінець експерименту		Початок експерименту		Кінець експерименту	
	кільк.уч	у %	кільк.уч	у %	кільк.уч	у %	кільк.уч	у %
Високий	9	40	10	50	7	35	6	30
Задовільний	8	40	10	50	8	40	9	45
Середній	3	20	0	0	5	25	5	25
Низький	-	-	-	-	-	-	-	-

Тобто, порівнявши результати на початку експерименту та по завершенню на післяекспериментальному зрізі можна помітити значний прогрес учнів, які вчилися за новою системою вправ з різних веб-ресурсів. В ЕГ немає учнів на низькому та середньому рівні, тоді як в КГ відсоток учнів на середньому рівні становить 30%. В ЕГ відсоток учнів, які знаходяться на задовільному рівні та високому майже зрівнявся (Рисунок 2.9).

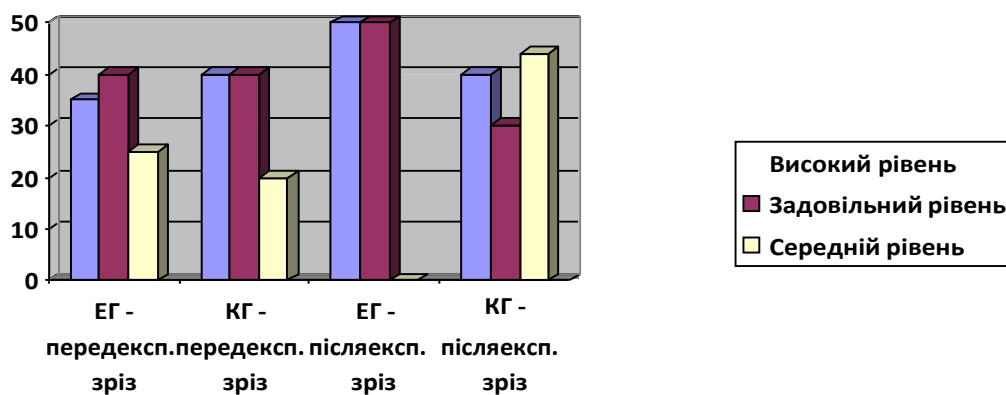


Рисунок 2.9 – Результати ефективності нової системи вправ в порівнянні з традиційною методикою

Підсумовуючи результати проведеного експерименту, варто вважати нашу гіпотезу вірною, адже нова система вправ показала, що є досить результативною під час навчання. Вправи були цікавими для учнів і їм було набагато легше запам'ятати новий матеріал, ніж за виконанням письмових вправ чи вправ, які були в навчальних посібниках. Сучасна методика викладання матеріалу для розвитку навичок усного мовлення дала можливість поєднати різні типи вправ та поглибити знання учнів 10-го класу і по завершенню ми отримали позитивну динаміку та хороші результати в підвищенні оцінок учнів.

2.4. Рекомендації з впровадження системи вправ на основі веб-ресурсів для удосконалення традиційної методики формування лексичної компетентності

Розглянувши та проаналізувавши систему вправ, яку традиційно використовують в школах для формування англомовної лексичної компетентності в усному мовленні, ми дійшли до висновку, що існує велика кількість недоліків, які перешкоджають та сповільнюють формування потрібних навичок в учнів 10-х класів. До головних недоліків відносимо: 1) невміння користуватись освітніми веб-ресурсами; 2) обмеженість вибору онлайн ресурсів; 3) технічна складова навчання; 4) невміння вчителів подати інформацію за допомогою онлайн платформ.

Формування лексичних навичок в усному досить складний процес, який вимагає системи вправ, яка б змогла поєднувати креативність, цікавість та зрозумілість, щоб мотивувати учнів спілкуватись іноземною мовою. Варто враховувати, що в наш час, навчання у школах відбувається в змішаному форматі, тобто 50% заняття в школі, 50% заняття в Google Classroom або Zoom. А отже, важко уявити заняття без задіяння різних веб-ресурсів, а в такому випадку зникає інтерактивна складова під час формування АЛК в усному мовленні.

Вивчивши усі переваги та недоліки, ми сформуваємо рекомендації для удосконалення системи вправ за допомогою веб-ресурсів.

1. Пошук та ознайомлення з різними онлайн платформами, які слід використовувати під час занять. Перш ніж вчитель починає розробляти вправи його необхідно проаналізувати всі типи можливих освітніх веб-ресурсів, які будуть корисними саме для його уроків та рівня підготовки учнів певного класу. Пошук та збір інформації відіграє важливу роль, адже вчитель може поділитися з учнями знайденими ресурсами і разом вирішити за допомогою якого вони хочуть займатись на заняттях.

2. Підготовка необхідних матеріалів, як основи під час подальшого створення вправ. Далі вчитель збирає необхідний матеріал (лекційний, таблички та схеми, новий тематичний вокабуляр, відео та аудіо матеріали). Тобто вчитель формує наповнення для того, щоб в подальшому пошук необхідної інформації не займав багато часу.

3. Інструктаж учнів перед використанням нових веб-ресурсів. Навчання та інструктаж, як користуватись тим чи іншим сайтом є важливим кроком перед впровадженням його в процес навчання. Слід перевіряти чи правильно зрозуміли учні пояснення та змогли зареєструватись на веб-ресурсах, адже згодом це може спричинити труднощі та сповільнити виконання завдань в класі. Якщо учні важко сприймають та ніяк не можуть зрозуміти методику використання нового веб-ресурсу, варто задуматись про перехід на іншу платформу для навчання.

3. Поступове впровадження нової системи вправ. Не варто застосовувати одразу усі типи вправ з різних веб-ресурсів, адже в учнів можуть набагато важче сприймати нову інформацію. Тому варто поступово знайомити учнів з новими веб-ресурсами, можливий варіант з організації занять організованих суто на одному сайті (максимум 2-3), щоб уникнути когнітивного перевантаження.

4. Поєднання різних ресурсів: освітніх платформ, подкастів, фільмів, навчальних лабораторій, мобільних додатків, різних TV програм. Чим більше різного англомовного контенту учні поглинають тим ширше стає їх словниковий запас та краще розвивається лексична компетентність в усному мовленні, письмі, аудіюванні та читанні. Учні краще сприймають інтерактивний контент, що підвищує їхню мотивацію до вивчення англійської мови.

5. Залучення учнів до створення контенту, що буде корисним під час навчання. Необхідно навчати учнів користуватись новими освітніми ресурсами та стимулювати їх до опрацювання будь-якого типу матеріалу. Найкраще це можна зробити заохотивши учнів спробувати самостійно створювати вправи, які потім можна використовувати на заняттях.

6. Часте використання англомовних додатків для комунікації вчителя та учнів. Такі додатки можуть підвищити навички усного мовлення та покращити стосунки між вчителем та учнем.

7. Слід також не забувати про застосування різних прийомів навчання, які використовують в комбінації з веб-ресурсами для розвитку лексичних навичок в усному мовленні. Сюди відносять: бесіду за прочитаним матеріалом, поставленими запитаннями або бесіду за планом, складання конспекту чи переказу основних тез та усного перекладу тексту. Необхідним складовим під час навчання є інтерактивні методи, які можна шикороко використовувати, як онлайн, так і офлайн: групові методи – це робота в парах або робота в малих групах; фронтальні методи – це мікрофон, мозковий штурм, незакінченне речення та велике коло.

Отже, нові освітні технології потребують поступового впровадження в навчальний процес, щоб не навантажити дітей новою інформацією, а полегшити її сприйняття та швидке засвоєння. Слід обирати веб-ресурси для навчання так, щоб вони підходили за віком, нескладним інтерфейсом та можливістю створити поповнення вправ самостійно.

ВИСНОВКИ

Проведене нами експериментальне дослідження дало змогу досягти поставленої мети, а виконання окреслених завдань дало підстави зробити такі висновки.

1. Лексична компетентність – це здатність людини розуміти мову та відтворювати її користуючись різними знаннями та навичками. Отже, ЛК слід вважати лексичні знання, вміння використовувати лексику в усному та писемному мовленні. Насамперед, її реалізація відбувається через розвиток умінь і навичок з базових видів мовленнєвої діяльності, читання, аудіювання, письмо та говоріння. Виділяють наступні етапи формування англомовної лексичної компетентності в учнів: етап семантизації, або ознайомлення, де учень вперше бачить нові слова, вивчає правильну вимову та написання, а також намагається запам'ятати нові слова. Цей етап є одним із найважливіших, адже від того, як учень вивчить слово залежить подальше володіння новим тематичним вокабуляром; етап автоматизації, тобто на даному етапі учень вчиться використовувати нові слова в різних типах вправ, щоб краще засвоїти. Чим більше відпрацюють тематичну лексику, тим краще учень зрозуміє коли і як її можна використовувати; етап вживання, коли учень ознайомився з новим словом, відпрацював його правильну вимову та написання, може пояснити значення лексеми, вміє вживати слово незалежно від контексту. Пройшовши всі попередні етапи, учень може вільно використовувати слово, адже він добре його вивчив. Мовна компетентність складається з наступних компонентів: граматики, лексики, фонетики, фонологія та дискурс. Загальноєвропейські рекомендації стверджують, що лексична компетентність пов'язана з усіма іншими компетентностями, а саме: граматичною, фонологічною, прагматичною, семантичною, орфоепічною соціолінгвістичною та орфографічною.

2. Під час дослідження було виділено наступні освітні веб-ресурси, які слід використовувати для формування англомовної лексичної компетентності в

у усному мовленні учнів профільних класів: Quizlet, Wizer, LearningApps, WordWall, Kahoot!, H5P. А також, як джерело додаткової інформації для учнів такі сайти, як BBC Learning English, TED Talks, MyEnglishPages та YouTube. Формування англомовної лексичної компетентності відбувається поетапно, тому комплекс вправ був розроблений відповідно до цих етапів. На етапі семантизації використали веб-ресурси – *Quizlet, Wizer, LearningApps* та *WordWall*. На етапі автоматизації – *Kahoot!, H5P, WordWall, Wizer* та *LearningApps*. На останньому етапі вживання – використовувались усі вище перераховані веб-ресурси, а також додаткові *BBC Learning English, TED Talks, MyEnglishPages* та *YouTube*.

3. Педагогічний експеримент було проведено на базі Хмельницької гімназії №1 ім. Володимира Красицького. Під час дослідження було розроблено систему вправ для учнів 10-х класів, яка відповідала темі, що учні вивчають в першому семестрі «All work & no play». Учні були поділені на експериментальну та контрольну групу по 20 учнів в кожній. Вправи розроблялись на освітніх веб-ресурсах, де є можливість створювати самостійно усі завдання згідно шаблонів. Систему вправ впроваджено шляхом проведення педагогічного експерименту, який поділявся на кілька етапів: передекспериментальний зріз (оцінення сформованості англомовної лексичної компетентності в усному мовленні), педагогічний експеримент (впровадження системи вправ) та післяекспериментальний зріз (оцінення ефективності нової системи вправ). Сформованість англомовної лексичної компетентності в усному мовленні оцінювали за головними критеріями та їх показниками під час дослідження: контекстність лексичної одиниці (вміння правильно розуміти та інтерпретувати лексичні одиниці та вміння розпізнавати їх в різних контекстах та підібрати відповідно до контексту); самостійне відтворення лексики в монологічному та діалогічному мовленні (вміння використовувати лексику відповідно до поставлених комунікативних завдань в монологічному мовленні та вміння будувати граматично правильні конструкції та речення в

діалогічному мовленні). Після завершення експерименту перевірено ефективність та доведено правильність нашої гіпотези, адже в експериментальній групі по завершенню педагогічного експерименту немає учнів на низькому та середньому рівні сформованості англomовної лексичної компетентності, тоді як в контрольній групі відсоток учнів на середньому рівні становить 30%. В експериментальній групі відсоток учнів, які знаходяться на задовільному рівні та високому майже зрівнявся.

4. Також було розроблено рекомендації, як правильно впроваджувати освітні веб-ресурси в освітній процес. Як і будь-яка нова технологія, веб-ресурси потребують детального вивчення, зібрання потрібного наповнення для вправ та поетапного введення. Вчитель спочатку знайомиться з веб-ресурсами, обирає той, що підходить найкраще та далі наповнює шаблони вправ своїм контентом та оформлює, щоб учні могли швидко освоїти та використовувати платформу в подальшому. Слід обирати веб-ресурси для навчання так, щоб вони підходили за віком, нескладним інтерфейсом та можливістю створити наповнення вправ самостійно. За можливості варто залучати учнів до створення навчальних вправ. Також важливо поєднувати веб-ресурси з різними методами та прийомами навчання для збільшення інтерактивності процесу навчання. Результати педагогічного експерименту свідчать про ефективність та успішність нової системи вправ розробленої на основі освітніх веб-ресурсів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Альошина О. М. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у ВНЗ. Харків. 2012. С. 242-247.
2. Аніщенко О. В, Яковець Н. І. Сучасні педагогічні технології. Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя. 2007. 199 с.
3. Баранова С. В. Електронні засоби навчання у викладанні філологічних та перекладацьких дисциплін. Суми : Сумський державний університет, 2013. С. 53-59.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Київ : Академія. 2004. 344 с.
5. Бех П. О., Биркун Л. В. Концепція викладання іноземних мов в Україні. 2001. № 2. 8 с.
6. Гаврилюк Н. М. Принципи навчання лексиці на заняттях з іноземної мови у ВНЗ. 2015. С. 240-244.
7. Дениско С. М. Підготовка майбутнього вчителя англійської мови у ПШ до формування лексичної компетентності: традиції та інновації. Київ, 2013. 132 с.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ : Академвидання. 2004. 352 с.
9. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт. 2003. 273 с.
10. Іванова Т. А., Корсук О. М. Прийоми активізації навчального процесу на уроках англійської мови. Київ : Освіта. 1992. 125 с.
11. Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. О. Г. Квасова. Київ : Ленвіт. 2009. 119 с.
12. Кияк Т. Р. Засади викладання іноземних мов в Україні в новітніх умовах. 2009. С. 111-114.
13. Коломінова О. Формування англомовної лексичної компетентності. 2005. С. 48-51.

14. Кравченко М. В. Ефективні прийоми навчання. 2005. 89 с.
15. Кравчук Л. Особливості навчання лексики на початковому етапі. 2009. С. 43-48.
16. Кумпан М. Б. Формування іншомовної лексичної компетенції у контексті інтерактивного навчання. Одеса. 2011. С. 81-84.
17. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт. 2013. 590 с.
18. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. Київ : Ленвіт. 2011. 344 с.
19. Микитенко Н. О. Розвиток англійської мови для спеціальних цілей: особливості формування змісту навчання. 2012. С. 79-83.
20. Мирошніченко А. Л. Навчання усного мовлення. 2004. 9 с.
21. Морська Л. І. Комунікативна компетенція особистості в міжкультурному середовищі 2011. С.191-194.
22. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Київ : Ленвіт. 2004. 273 с.
23. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці). Київ : Ленвіт. 2008. 285 с.
24. Потюк І. Є. Формування англомовної лексичної компетенції в студентів немовних спеціальностей на засадах навчальних стратегій. Тернопіль. 2015. 20 с.
25. Ратушний І. Школа майбутнього: інтернет та вивчення іноземних мов. 2010. 56 с.
26. Редько В. І. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Київ : Генеза. 2012. 224 с.
27. Рудяк А. О. Етап семантизації у формуванні іншомовної лексичної компетентності. Київ : Хмельницький. 2022. 64 с.

28. Семенчик О. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
29. Семенчук Ю. О. Формування англомовної лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей засобами інтерактивного навчання. Київ. 2007. 22 с.
30. Сищенко Ю. Р. Методика застосування мовленнєвотворчих завдань у підготовці майбутніх учителів англійської мови. Одеса. 2011. 213 с.
31. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмій. 1999. № 3. С. 3-8.
32. Терещук В. Г. Методика формування англомовної лексичної компетенції майбутніх фахівців безпеки життєдіяльності в умовах віртуального навчального середовища. Одеса. 2014. 22 с.
33. Федоренко Ю. П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі. Полтава. 2004. С. 82-87.
34. Baker R., D'Mello S., Rodrigo M., Graesser A. Better to be frustrated than bored: The incidence, persistence, and impact of learners' cognitive-affective states during interactions with three different computer-based learning environments. *Int.J. Hum.-Comput. Stud.* 2010. – 241 p.
35. Bogaards P. Lexical units and the learning of foreign language vocabulary. 2001. № 23. – P. 321-343.
36. Bowman B. Teaching English as a foreign or second language. Peace Corps / B. Bowman, G. Burkart, B. Robson. Washington, DC, 1989. – 222 p.
37. Brown G. Teaching Talk: strategies for production and assessment. London: Cambridge University Press, 1984. – 178 p.
38. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education Ltd., 2000. – 356 p.
39. Brumfit C. J. The communicative Approach to language Teaching. Oxford : Oxford University Press. 1991. – 243 p.

40. Brumfit S. *The Communicative Approach to Language Teaching* Oxford : Oxford University Press, 1981. – 234 p.
41. Bulter F. *The teaching-learning process*. Englewood Cliffs, 1985. – Vol. XXV. № 9. – P. 9-17.
42. Chapelle. C. *English language learning and technology: lectures on applied linguistics in the age of information and communication technology*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2003. – 76 p.
43. Canale, M., Swain, M. *Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing*. *Applied Linguistics*. – 47 p.
44. Carter R., McCarthy M. *Language as Discourse: Perspectives for Language Teaching*. Harlow: Pearson. 1994. – 56 p.
45. Clark M. *The Use of Technology to Support Vocabulary Development of English Language Learners*. 2013. – 84 p.
46. Cook V. *Second Language Learning and Language Teaching*. London: Arnold, 2001. – 76 p.
47. Gallardo del Puerto F., Gamboa E. *The evaluation of computer-mediated technology by second language teachers*. *Educational Media International*. 2009. – P. 137-152.
48. Folse, K. *Myths about teaching and learning second language vocabulary*. *TESL Reporter* 37. 2004. – 13 p.
49. *Foreign Language Teaching in Schools in Europe*. Report drafted by EURYDICE Unit. International Section Department of Education and Science of Ireland. – Dublin, DES, 2001. – 16 p.
50. Fu, J. *ICT Provides more Creative Solutions to Different Types of Learning Inquiries*. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology*. 2013. – P. 112-125.
51. Griffiths, C. *Patterns of language learning strategy use*. 2003. – P. 367-383.

52. Gullette C., Keating L., Viens C. Hints on Teaching Vocabulary. M., 1983. – P. 27- 29.
53. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Pearson Education Ltd., 2001. – 370 p.
54. Henriksen, B. Three dimensions of vocabulary development. Studies in Second Language Acquisition. 1999. – 303-317 p.
55. Hymes, Dell H. On communicative competence. In Pride, J.B.; Holmes, J. Sociolinguistics: selected readings. – P. 269-293.
56. Innovations in learning technologies for English language teaching / ed. by Gary Motteram. London: British Council, 2013. – 201 p.
57. Kamil, M., Hiebert, E. Teaching and learning vocabulary: Perspectives and persistent issues. In E. H. Hiebert and M. L. Kamil (Eds.), Teaching and learning vocabulary: Bringing research to practice. 2005. – 23 p.
58. Krasulia A. Students' Perceptions of Educational Value and Effectiveness of Integrating Electronic Gadgets with Teaching-Learning Activities in an English as a Foreign Language Classroom. 2018. – 65 p.
59. Liu, O., Bridgeman, B., Adler, R. Measuring learning outcomes in higher education: Motivation matters. Educ. Res. 2012. – 362 p.
60. Carrier M., Damerow R., Bailey K. Digital language learning and teaching. Research, theory and practice. London, UK : Routledge, 2017.
61. Nalliveetil M. The Impact of Mobile Phones on English Language Learning: Perceptions of EFL. 2016. – P. 264-272.
62. Michael E., Gollan T. Being and becoming bilingual: Individual differences and consequences for language production. New York : Oxford University Press, 2005. – P. 389-407.
63. Nation I. Teaching and Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 477 p.
64. New ways in teaching vocabulary / Ed. By Paul Nation. – Alexandria : Teacher of English to Speakers of other languages, Inc., 1994. – 218 p.

65. Nikou, S., Maslov I. An analysis of students' perspectives on e-learning participation. The case of COVID-19 pandemic. *Int. J. Inf. Learn. Technol.* 2021. – P.299-315.
66. Red'ko V. Means of communicative competence in the content of school textbooks in foreign languages. *Theory and practice: monograph.* – K: Heneza, 2012. – 224 p.
67. Richards, J. The role of vocabulary teaching. *Tesol Quarterly.* 1976. – P. 77-89.
68. Robinson, P. A rich view of lexical competence. *ELT Journal.* 1989. – P.81-84.
69. Rubinstein S. Speech and communication. Speech functions. The development of speech in children // *Fundamentals of General Psychology - T.1 - M.*, 1989. – P. 424-460.
70. Savignon, S. *Communicative Competence: Theory and Practice. Texts and Contexts in Second Language Learning.* Reading, Massachusetts at all: Addison-Wesley Publishing Company. 1983. – 76 p.
71. Scrivener J. *Learning Teaching. A Guidebook for English Language Trainees.* Oxford : Macmillan Publisher Limited, 1998. – 218 p.
72. Syam Choudhury, A. Teaching vocabulary in the ESL/EFL classroom: Central pedagogical issues. *The Modern Journal of Applied Linguistics*, 2010. – P. 306-316.
73. Trainin G., Deng Qizhen. Learning Vocabulary with Apps: From Theory to Practice / *The Nebraska Educator: A StudentLed Journal.* 2015. – P. 49-69.
74. Wang, A. The wear out effect of a game-based student response system. *Comput. Educ.* 2015. – P. 217-227.

Додаток А

Система вправ для етапу семантизації лексичних одиниць

Зразок 2.

Веб-ресурс: Quizlet. Завдання: Determine the correct translation of the word and its definition.

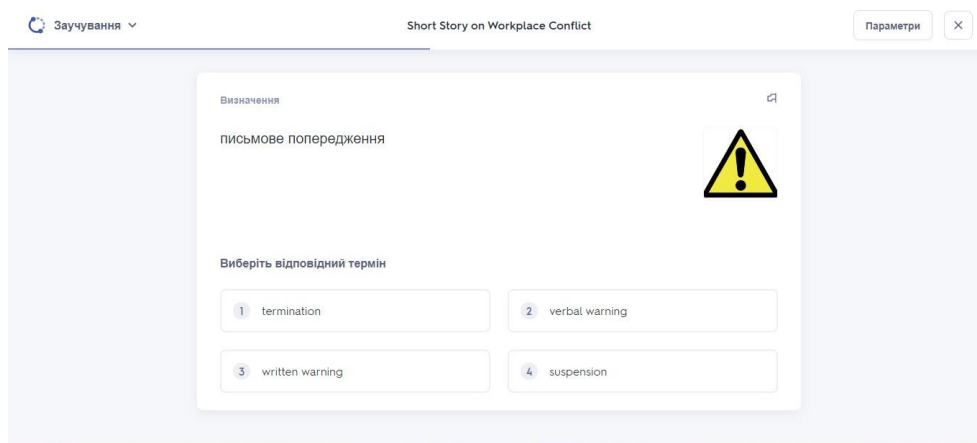


рис. А 2.1

Зразок 3.

Веб-ресурс: LearningApps.

Завдання: Listen carefully to the excerpts from the audio and guess what professions the audio is talking about. If necessary, listen to the recording twice!

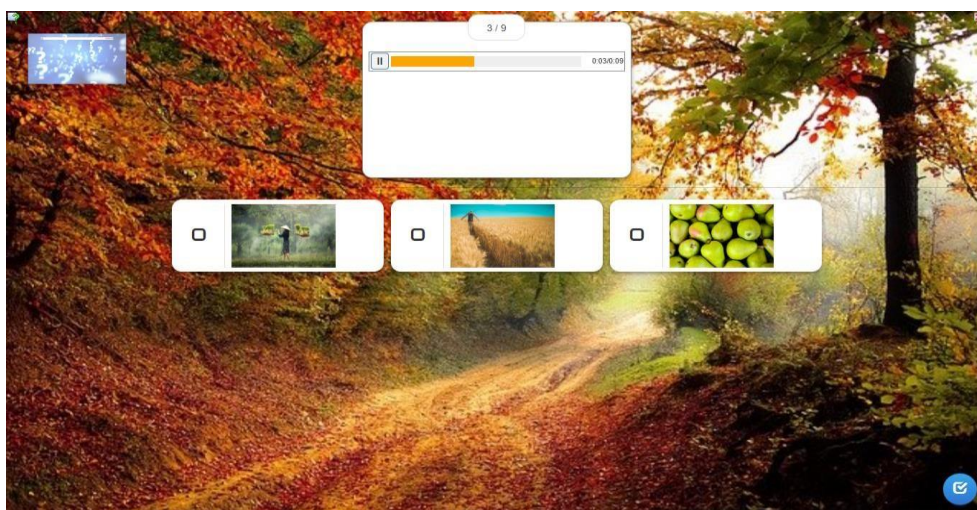


рис А 2.2

Зразок 4.

Веб-ресурс: LearningApps.

Завдання: Interactive game «Tell me what you do for a living». Each student secretly chooses a number, and the name of the profession is hidden under it, the student talks about himself in detail, and other students guess.



рис А 2.3

Зразок 6.

Веб-ресурс: Wizer.

Завдання: Look at the picture and find 15 words from the list. When you find the right word, click on the first and last letter.

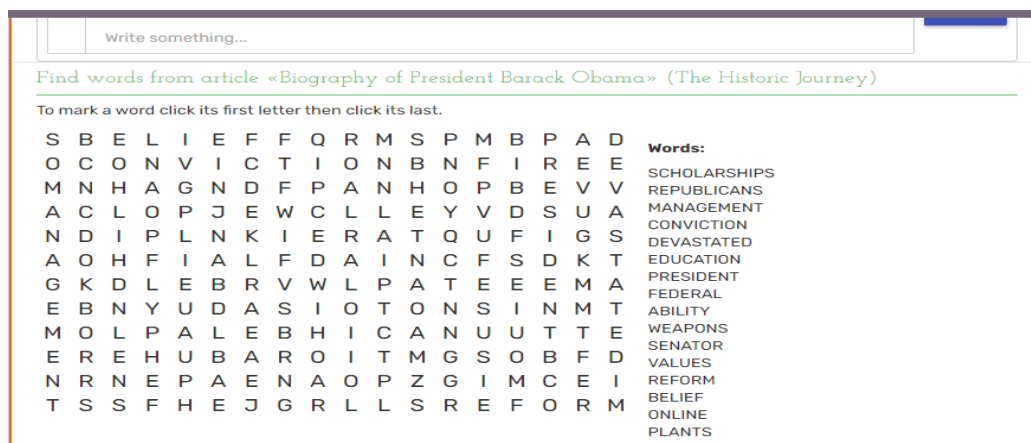


рис А 2.4

Додаток Б


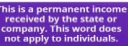
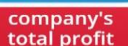
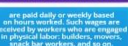
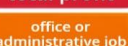

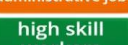

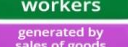



Система вправ для етапу автоматизації вживання лексичних одиниць

Зразок 7.

Веб-ресурс: WordWall.

Завдання: There are four different terms in front of you. You need to distribute the items from the left between them so that all the cells are filled.

0:08

 company's total profit	 office or administrative job	 high skill workers	 manufacturing job
 generated by sales of goods and services	 hourly rate	 sixed amount	 received for the performance of work or received from investments, rental housing, invested dividends
 It is a fixed amount of money that is given to each employee by the company. It does not depend on the number of hours worked and the amount of work performed.	 unskilled or semi-skilled workers	 This is a permanent income received by the state or company. This word does not apply to individuals.	 are paid daily or weekly based on hours worked. Such wages are reserved for workers who are engaged in physical labor: builders, painters, brick lay workers, and so on.

Salary

Wage

Income

Revenue

Submit Answers 🔊 🔊

рис Б 2.1

Зразок 9.

Веб-ресурс: Kahoot!.

Завдання: Watch the video carefully. Take note of important details. After watching, complete the «True or False» exercise for video «Scariest Jobs In The World» (YouTube).

Jailers say that being at work is like being in a dangerous kindergarten 🔊 🔊

Answer streak lost
It's not over just yet!


Next

◆ True ✕

▲ False ✓

рис Б 2.2

Зразок 10.

Веб-ресурс: LearningApps.

Завдання: Watch the video «The 10 Weirdest Jobs in the World and What They Pay» and answer the questions while watching. Recite the main information from the video.

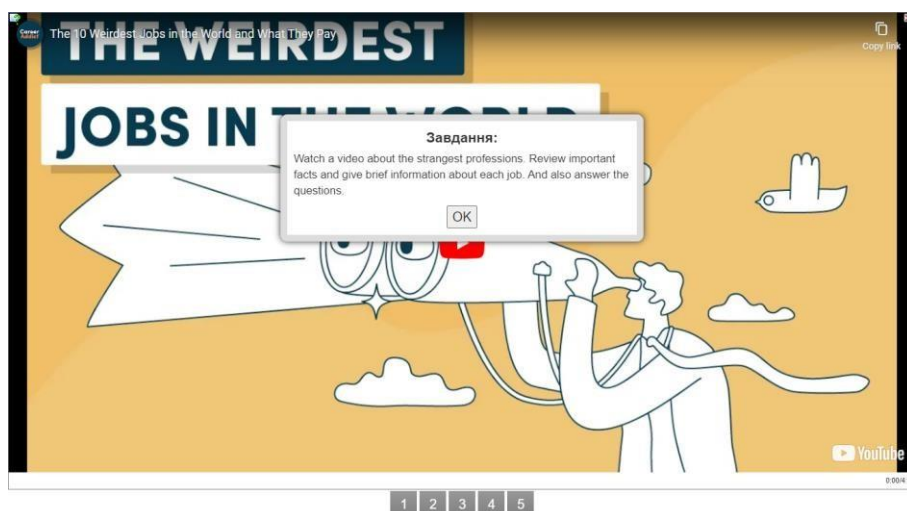


рис Б 2.3

Зразок 11.

Веб-ресурс: LearningApps.

Завдання: Translate the sentences from Ukrainian to English using the learned vocabulary. Write the sentences in the boxes below the original text.

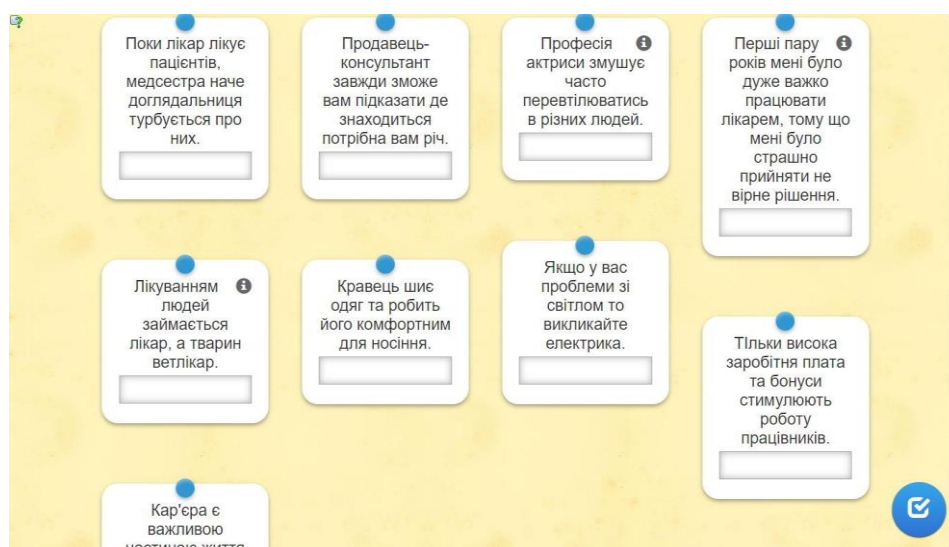


рис Б 2.4

Зразок 12.

Веб-ресурс: LearningApps.

Завдання: Look at the pictures and orally make interesting sentences that relate to the given pictures. Use the learned vocabulary! Everyone in turn voices their sentence.



рис Б 2.5

Додаток В


Система вправ для етапу вживання лексичних одиниць

Зразок 13.

Веб-ресурс: Н5Р.

Завдання: Work in pairs. Read the dialogue, try to remember as many tapes as possible. Role-play the dialogue. Do not forget about intonation and correct pronunciation according to the situation. If you forgot the words, try to improvise.

Read the dialogue in role play. Act out a scene in pairs.



Boss: Good afternoon, Ivan. Please tell us what brought you to us, why are you looking for a job?

Employee: Good afternoon. In short, at the previous place of work there were not enough interesting tasks, one routine.

B: And what are you interested in?

E: I like to communicate with people, search for contacts, negotiations. And in addition, I always liked to optimize the work process, think about what can be improved, automated and brought to perfection. I'm a perfectionist, but I think it's not

рис В 2.1

Зразок 14.

Веб-ресурс: LearningApps.

Завдання: Students are divided into two teams, then students from each team go to the teacher in turn and explain to the class the word they see on the web resource. They explain it with words and gestures. Everyone else tries to guess it.



рис В 2.2

Зразок 16.

Веб-ресурс: Wordwall.

Завдання: Interactive game-discussion with students «Random playing card». Each of the students clicks on the card and a question appears to him, to which the student must give a complete answer.

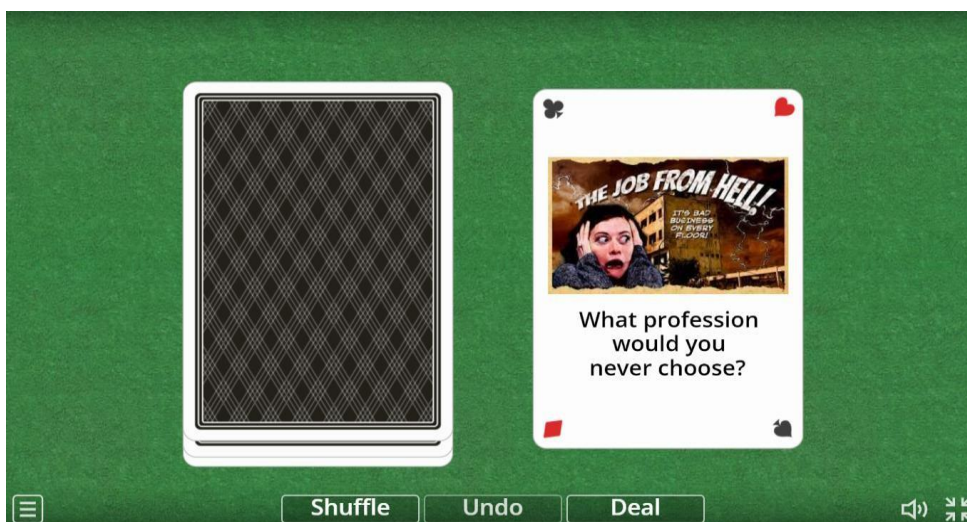


рис В 2.3

Зразок 17.

Веб-ресурс: LearningApps, 6 Minute English.

Завдання: Listen carefully to the dialogue. Write down important facts. Answer the questions after listening. Make a sentence orally with the highlighted words.

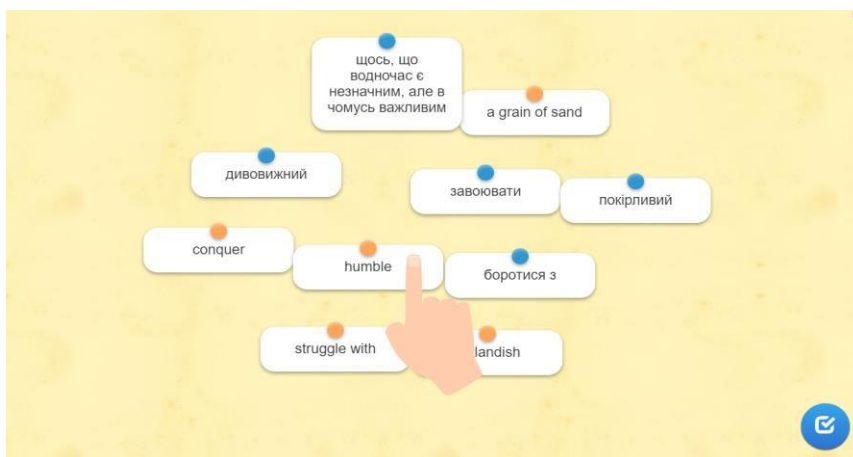


рис В 2.4

Зразок 18.

Веб-ресурс: WordWall.

Завдання: Before starting the game, read the article "Short Story on Workplace Conflict" carefully. Next, statements will appear in front of you on the treadmill and you need to answer whether they are true or false, as well as prove why you think so. You are given 1 minute for each statement.

0:48 ✓ 1

All of John's warnings
were ignored by
the bad worker.

Правильно
Неправильно

☰ 🔊 🔊

Рис В 2.5